

MÄRJAMAA LASTEAIA PILLERPALL

ÕPPEKAVA

Sisukord

1. Üldsätted	3
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	5
3. Õppekava olemus	7
4. Õpikäsitus	8
5. Õppekasvatustöö integratsioon	9
6. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	10
7. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine liit- ja erivanuse laste rühmas	11
8. Eesti keel kui teise keele õpe	12
9. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted	12
10. Lapse iseseisvuse ja toimetuleku toetamine (IAK)	14
11. 6–7- aastase lapse eeldatavad üldoskused	15
12. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ning 6–7-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	18
13. Erivajadustega laps	28
14. Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted	29
15. Koostöö põhimõtted lastevanematega	30
16. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	30
17. Õppetegevusvaldkonnad	31
18. Lisa 1 Lapse vaatlemine	
19. Lisa 2 Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamine	
20. Lisa 3 Lapse arengu vestluse kokkuvõte lapsevanemaga	
21. Lisa 4 Arengukaart	
22. Lisa 5 Koolivalmiduskaart	

1. Üldsätted

1. Lasteaia liik ja eripära
Lasteaed Pillerpall on 6-rühmaline.
2. Lasteaiarühmad jagunevad vanuseliselts:
 - kuni kolmeaastased lapsed (sõimelapsed)
 - kolme- kuni kuueaastased lapsed;
 - kuue- kuni seitsmeaastased lapsed ja lapsed, kelle koolikohustuse täitmise alustamine on edasi lükatud.
3. Liitühmas on sõime- ja lasteaiaaegsed lapsed.
4. Lasteaias moodustatakse rühmad vastavalt seadusele ja põhimäärusele.
5. Laste õppimist ja arengut toetavad rühmaõpetajad, logopeed, liikumis- ja muusikaõpetaja, tervishoiutöötaja, majandamist tagavad ning õpetajaid abistavad töötajad.
6. Lastele on loodud soodne õpikeskkond, mida mitmekesistavad reljeefne ja kaunilt kujundatud õueala, lasteaia võimlemissaal, rühmade varjualused ning lasteaia lähedal asuvad Uuemõisa heinamaa ja Järtad. Lastele annavad hea võimaluse aktiivseks liikumiseks, mänguks ja õues õppimiseks suured murualad, lasteaia õuealale paigaldatud ronimislinnakud, erinevate objektidega loodusõpperada ja nimesiltidega tähistatud eriliigilised leht- ja okaspuud.
7. Õpetajad rakendavad töös lastega kiusamisvaba, samm-sammult, avastusõppe ja väärtuskasvatuse metoodikat.
8. Lasteaed on liitunud tervist edendavate lasteaedade võrgustikuga.

Missioon, visioon ja põhiväärtused

Missioon:

Lasteaed on turvaline õpi- ja kasvukeskkond, mis toetab lapse mitmekülgset ning järjepidevat arengut kodu ja lasteasutuse koostöös.

Visioon:

Lasteaed on last arendav haridusasutus, kuhu lapsed ja lapsevanemad tulevad meelsasti ning kooli läheb loov, õpihimuline, rõõmsameelne ja teistega arvestav laps.

Põhiväärtused:

Koostöö ja ausus – lasteaia ja kodu koostöös on loodud väärtustel põhinev õpikeskkond, mis toetab ausat suhtlemist täiskasvanute ja laste vahel.

Eeskuju ja sallivus – täiskasvanud oma eeskujuga väärtustavad iga last olenemata tema kultuurilisest, keelelisest või muust eripärast.

Loovus ja huumorimeel – toetades lapse loovat eneseväljendust õpib ta väärtustama iseennast, keskkonda enda ümber ja teiste loomingut.

1. Lasteaia õppekava

Lasteaia õppekava (edaspidi *õppekava*) on lasteasutuse õppe- ja kasvatuskorralduse dokument, mille koostamise aluseks on koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava.

Õppekava kinnitab lasteasutuse direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Õppekavas esitatakse;

- lasteasutuse liik ja eripära;
- õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted;
- õppekava olemus;
- õpikäsitus;
- õppekasvatustöö integratsioon;
- õppe- ja kasvatustegevuse korraldus;
- õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine liit- ja erivanuseliste laste rühmas
- eesti keel kui teise keele õpe;
- lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted;
- lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamine;
- 6-7-aastaste laste eeldatavad üldoskused;
- valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning 6-7-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused;
- arenguliste erivajadustega laps;
- koolivalmiduse määratlemise põhimõtted;
- koostöö põhimõtted lapsevanematega;
- õppekava uuendamise ja täiendamise kord;
- õppetegevusvaldkonnad.

Lasteaias toimuv õppe- ja kasvatusprotsess toetab lastevanemate tegevust lapsele alushariduse võimaldamisel.

Lasteaia ülesandeks on toetada

- lapse vaimset, füüsilist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut;

- lapse õiguste väärtustamist ja järgimist;
- eesti rahvuse ning kultuuri säilimist ja arengut.

Antud ülesandeid täidetakse õppe- ja kasvatusprotsessi kaudu. Õppe- ja kasvatusprotsess on eesmärgipäraselt korraldatud õppimine ja sellega seotud suunavate, nõustavate, analüüsivate ja kasvatuslike tegevuste korraldamine.

Lapse ealisi, soolisi, individuaalseid vajadusi ja iseärasusi arvestades:

- luuakse võimalused ja tingimused tervikliku isiksuse kujunemiseks, kes on sotsiaalselt tundlik, vaimselt erk, ennastusaldav, kaasinimesi arvestav ja keskkonda väärtustav;
- hoitakse ja tugevdatakse lapse tervist ning soodustatakse tema emotsionaalset, kõlblelist, sotsiaalset, vaimset ja kehalist arengut.

Lasteaia tegevuse eesmärk on toetada isiksuse väljakujunemist, kes

- usub endasse;
 - tegutseb loovalt;
 - käitub eetilisel;
 - on rõõmsameelne ja avatud uuele.
2. Lasteaia pedagoog toetab teadlikult ja eesmärgipäraselt lapse arengut ja pakub talle
- tuge positiivse minapildi kujunemisele;
 - mängu-, suhtlemis- ja koostöövõimalusi;
 - kogemusi, mis toetavad lapse mitmekülgset ja tasakaalustatud arengut, sh meeldivaid ja eakohaseid õpikogemusi;
 - abi ümbritseva maailma mõistmisel.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.
2. Laps saab positiivse õppimiskogemuse ning eduelamuse mistahes tegevustes ja saavutustes.
3. Lapsel kujuneb soov saada teadmisi ja õppida. Last saadab huvi ja uudishimu. Tegevustes on ta loov, algatusvõimeline, oskab teha valikuid ja usaldab ennast.
4. Laps on aktiivne suhtleja. Ta suudab väljendada oma mõtteid, tundeid, arvamusi ja teadmisi. Oskab kuulata ning arvestada teistega.
5. Laps kogeb kokkukuuluvustunnet, sallivust ja hoolivust.
6. Laps tunneb isiklikku vastutust, oskab käituda erinevates situatsioonides,

lahendada probleeme ja saavutada enesekontrolli.

7. Laps omandab eakohased teadmised, oskused ja vilumused ning oskab neid praktikas kasutada.
8. Laps omandab sotsiaalsed oskused igapäevaeluga toimetulekuks.
9. Laps on kehaliselt aktiivne ja saab aru tervise hoidmise tähtsusest.
10. Laps omab algteadmisi tervislikust toitumisest ja lauakommetest.
11. Laps teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.
12. Laps oskab kirjeldada võimalikke ohte liikluses.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

1. Lasteaia õpiprotsessi aluseks on lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine, mille kesksel kohal on lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine.
2. Lapsel on aktiivne roll, täiskasvanu on õppimise ja loovuse toetaja ning mitmekülgse kasvukeskkonna kujundaja.
3. Õppimine lasteaias teostub lapse mängu, kogemuste, suhtlemise ja õppetegevuste kaudu.
4. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel lähtutakse lapse tervise hoidmisest ja edendamisest ning liikumisvajaduste rahuldamisest.
5. Õppe- ja kasvatustegevuste kaudu antakse lastele baasteadmised tervisest ja tervislikust eluviisist, kujundatakse hoiakuid ja oskusi tervise hoidmiseks ning tugevdamiseks.
6. Mängu ning ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaudu õpib laps ohutut liiklemist liikluses jalakäijana ja jalgratturina.
7. Õppimise tsükkel:

I aste teadlikkuse ärkamine

- Laps on loomult uudishimulik. Täiskasvanu pakub erinevaid võimalusi kogeda uusi asju ja teadmisi läbi huvitava keskkonna.

II aste uurimine

- Laps uurib ja vaatleb, kogudes uusi teadmisi. Täiskasvanu aitab ja toetab last tema arvamustes ja mõtetes, annab võimaluse aktiivselt tegutseda, ergutab last küsimustega.

III aste võrdlemine

- Laps võrdleb oma arusaamisi kaaslaste ja täiskasvanutega. Täiskasvanu aitab lapsel mõista ja aru saada. Juhendab ja selgitab arusaamatuid asju, esitades

selgitavaid küsimusi ja lisades teavet, mis kergendab lapsel leida seoseid.

IV aste sobitamine

8. Õppimise tsükkel kordub. Laps kasutab õpitud uutes olukordades, püstitades uusi hüpoteese, mis ootavad tõestamist. Täiskasvanu pakub vahendeid ja situatsioone sobitamiseks, mis aitab õpitud uutes olukordades kasutada.
9. Laste filosoofias ei ole olemas valesid ega ka täiesti õigeid vastuseid. Laste filosoofia vajab aega.
10. Iga küsimus, mille esitad lapsele
 - vajab aega mõtlemiseks;
 - ära kiirusta lisaküsimuse esitamisega, see segab last;
 - ära kiirusta ise vastust andma.
11. Õppimine peab olema lapsele meelepärane tegevus. Õppimine on toimunud, kui lapse tegevuses on näha muutusi.
12. Lasteaiaõpetajast sõltuvad põhiväärtused:
 - eeskuju - lasteaiaõpetaja isiksuslik mõju laste väärtushinnangute kujunemisele;
 - positiivse õhkkonna loomine rühmas – lapse positiivsed iseloomuomadused rikastavad rühma üldist õhkkonda;
 - kindlad reeglid – lapse ja täiskasvanuvahelised kokkulepped;
 - demokraatlik keskkond – laps kaasatakse otsuste langetamisse, vastutuse kandmisse ja jagamisse;
 - väärtuste õpetamine – teadmiste rakendamine praktikas;
 - edukus - arendada soovi olla õppimises edukas, tunnustada last tema tegevustes;
 - konfliktide lahendamine - õpetada lahendama konflikte ilma vägivalda kasutamata.
13. Arengukeskkond lapsest lähtuva käsitluse puhul pakub:
 - valikuvõimalusi;
 - harjutamisvõimalusi;
 - turvalisust, eduelamust ja emotsionaalset heaolu;
 - tervise hoidmist ja liikumisvajaduse rahuldamist;
 - tuge ja juhendamist;
 - arenguliselt sobivaid mängu- ja õppevahendeid;
 - võimalust tegutseda väikeses grupis ja individuaalselt.

3. Õppekava olemus

1. Pillerpall lasteaia õppekava on oma olemuselt üldõpetuslik õppekava.

2. Üldõpetuse põhimõtted:

- kõik õpetusalad seotakse ühtseks tervikuks;
- kesksel kohal on vaatlusõpetus ehk kodulugu;
- vaatlusõpetuse teemad valitakse kodukoha ümbrusest;
- vaatlusõpetuse teemade kestus ja laad sõltub õpetatava sisust.

3. Üldõpetuse sisuks on kodulooline vaatlusõpetus. See on lähtekohaks kogu lapse mõttetegevusele ja väljendusele. Mis vaatluses esile toodud, seda väljendatakse keeleliselt, kinnistatakse ja süvendatakse lugemispalade käsitlemisel, töötatakse läbi arvutamisel, kujutatakse erinevatel viisidel käelistes tegevustes, kasutatakse laulude ja luuletuste õpetamisel ning elustatakse uuesti dramatiseeringutes, mängudes ja liikumises. Üldõpetusliku tööviisiga pannakse alus kõigile õppetegevustele, mille läbi lapsed tegutsevad suurema huviga, arenevad jõudsamini ja omandavad kergemini neile vajalikke oskusi ja teadmisi.

4. Üldõpetusliku õppe-ja kasvatustegevuse aluseks on teematervikul põhinev tegevuskava. Planeeritakse koduloolised teemad arvestades traditsioone ja rahvakalendri tähtpäevi. Iga teema algab vaatlusega või õppekäiguga.

5. Koduloo üldõpetuse aluse pedagoogilised põhinõuded:

- lapsepärasmus – õpetuse sisuks on lapse huiveringi kuuluvad asjad ja nähtused, mis toetavad tema arengut ning on talle jõukohased;
- elulisus – õpetus peab hoidma sidet kodu ja koduse eluga, koduümbrusega;
- näitlik õpetus;
- isetegemise põhimõtte.

6. Individuaalne tööviis võimaldab lapsel iseseisvalt töötada oma loomulikus rütmis, valida tööd ning rakendada oma võimeid ja huvisid.

7. Individuaalne töö on loov töö, milles väljendub lapse omaalgatus, huvi, mõtted, vaba eneseväljendus, tegemise viis, vahendite valik ja tegevuse arendav mõju.

4. Õpikäsitus

1. Laps õpib oma keskkonnas aktiivselt tegutsedes. Seoste kaudu õppides omandatakse uusi teadmisi, oskusi ning kujunevad väärtushinnangud ja hoiakud.

2. Õppimine toetub

- lapse kaasasündinud ja omandatud võimetele;

- lapse aktiivsusele ümbritseva maailma tundmaõppimisel;
 - teiste inimeste abile ja toetusele.
3. Koolieelses eas õpib laps praktiliselt tegutsedes. Olulisel kohal on õppimine mängu, kaaslaste ja teiste inimestega suhtlemise ning ümbruses toimuva jäljendamise kaudu.
 4. Lapse õppimises on oluline, et
 - tegevus tugineb tema huvile ja on vaheldusrikas;
 - ta saab tegutseda mitmekülgses keskkonnas;
 - tal on võimalik teha jõukohaseid valikuid ja tegutseda ka ilma täiskasvanu suunamiseta ning õpitut kinnistada harjutamise teel;
 - talle on kättesaadavad täiskasvanu ja teiste laste nõuanded ja abi.
 5. Õppe- ja kasvatusprotsessis areneb lapse suutlikkus rakendada õpitut edaspidises elus. Täiskasvanu loob tingimused, kus laps saab:
 - kavandada oma tegevust, teha valikuid;
 - seostada oma teadmisi varasemate kogemustega;
 - kasutada teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
 - järkjärgult süvendada olemasolevaid teadmisi;
 - arutleda ja analüüsida õpitut ja saadud kogemusi;
 - hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
 - tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

5. Õppekasvatustöö integratsioon

1. Õppetegevuse integreerimisel tuginetakse valdkonna mina ja keskkond kirjelduses esitatud sisule, mille põhjal kavandab pedagoog õppe- ja kasvatustegevustööd.
2. Õppetegevuste kavandamisel arvestab pedagoog, et laps saab õppida nii individuaalselt, väiksemas grupis kui koos rühmaga, nii toas kui õues.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel tegevused lõimitakse ning neis kajastuvad eri valdkondade sisud ja tegevused: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis- muusika- ja kunstitegevused.

4. Üldõpetuslik õppetöö korraldus aitab lastel paremini mõista ja väärtustada õpitavat, loob paremad võimalused lastel kriitilise ja loomingulise mõtlemise arenguks.

6. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Õppeaasta

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Aktiivne õppeperiood kestab septembri kolmandast nädalast kuni mai kolmanda nädalani. Maikuu kolmandast nädalast kuni septembri kolmanda nädalani toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning mänguline tegevus nii toas kui õues.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

1. Rühma õppe- ja kasvatustöö kavandamine toimub Eesti Lasteaedade Internetipõhises Infosüsteemis ELIIS.
2. Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse vanust, arengutaset, loomulikku huvi ümbritseva vastu, tegevuste kestust, integratsiooni ja diferentseeritust. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale, kergemalt raskemale.
4. Lasteaia õppekava on rühma-, liikumis- ja muusikaõpetaja kuuplaani koostamise ning õppe- ja kasvatustegevuste kavandamise aluseks.
5. Lasteaia õppekava ja rühma õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine on paindlik ning annab õpetajatele võimaluse kavandada teemasid ja tegevusi vastavalt laste huvidele, vajadustele ja ühiskonnast tingitud muudatustele. Tegevused kavandatakse nii, et lapsel on võimalus teha valikuid.
6. Rühma kuuplaanis esitatakse üldoskused, õppetegevusvaldkondade eeldatavad tulemused ja tegevused, mis toetavad eeldatavate tulemuste saavutamist.

Teemade valikul lähtutakse tegevusvaldkondadest:

- mina ja keskkond (kodulugu),
- keel ja kõne,
- eesti keel kui teine keel,

- matemaatika,
- kunst,
- muusika,
- liikumine.

Õppekava korraldamise viisid:

- üldõpetus;
 - integreeritud õpe
 - õppimine mängu kaudu
 - õuesõpe (2 x nädalas);
 - mängu- ja õpikeskkond.
7. Rühma kuuplaanis kajastuvad õppetegevusvaldkonnad, õuesõpe, mäng (liikumismäng, õppemäng, loovmäng, dramatiseering) erinevate meetodikate kasutamine (kiusamisest vaba lasteaed, väärtuskasvatus, samm-sammult meetodika, avastusõpe jne) ja tervisedendus.
 8. Teemade valikul kuuplaani lähtutakse lasteaia õppekavast, laste vanusest, aastaringist, rahvakalendri tähtpäevadest, lasteaia ja alevi üritustest jms.
 9. Rühma õppe- ja kasvatustöö aluseks on digitaalne päevik, mis kajastab pedagoogide poolt kavandatud ja läbiviidud õppetegevusi, koostööd lastevanematega, individuaalset tööd lastega ning päeva kokkuvõtet.
 10. Rühma kuuplaani on ELIIS keskkonnas nähtav muusika- ja liikumisõpetajale, logopeedile, õppealajuhatajale ja direktorile nädal enne uue kuu algust.
 11. Kuuplaani kinnitab õppealajuhataja. Kinnitamise kuupäev kuuplaanil muutub, kui õpetaja teeb sellesse muudatusi.
 12. Rühma kuuplaan on lapsevanematele tutvumiseks rühma stendil.

7. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine liit- ja erivanuse laste rühmas

Liitühma ja erivanuseliste lasterühma tegevuste kavandamisel:

- arvestatakse laste arengutaseme ja tempoga, individualiseerides ülesandeid,
- pakutakse lastele tegevusi nii sarnase kui erineva koosseisuga gruppides,
- arvestatakse, et nooremad lapsed saab suunata vabategevusele,
- lähtutakse õpetamisvõtete valikul ülesandest ja käsitletavatest teemadest,

8. Eesti keel kui teise keele õpe

1. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe.
2. Lasteasutuses või selle rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles, tagatakse eesti keele õpe koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava aluses.
3. Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu.
4. Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning meetodikat.

9. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted sh korraldus

1. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks, lapse eripära mõistmiseks ja erivajaduste väljaselgitamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
2. Õpetajad jälgivad ja analüüsivad kavakindlalt (kuuplaan, päevik, lapse arengumapp, arengu jälgimise mäng) lapse arengut õppeaasta jooksul igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
3. Lapse arengu hindamise meetodid on:
 - vaatlus
 - vestlus, intervjuu
 - laste tööd
 - testid, lapse arengu hindamise tabel jm
 - arengu jälgimise mäng.
4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetuleku, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
5. Koostöös rühmaõpetajatega lisatakse lapse arengukaardile muusika- ja liikumisõpetaja kokkuvõtte lapse arengust ning vajadusel logopeedi kokkuvõtte lapse kõne kohta.
6. Ühel korral õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluste. Arenguestlustest koostatakse kokkuvõtte.

Lapsevanemaga lepitakse kokku arenguveestluse toimumise aeg. Lapse arengu hindamine ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse ja allkirjastatakse vanema ja õpetajate poolt (Lisa 4 Arengukaart). Koolivalmiduskaart (Lisa 5 Koolivalmiduskaart) allkirjastatakse õpetajate, liikumis- ja muusikaõpetaja, logopeedi, õppealajuhataja ning direktori poolt. Lapsevanemaga sõlmitud kokkuleppe alusel võib toimuda täiendav arenguveestlus.

7. Lapse arengu hindamist toetab lapse arengumapp. 6-7-aastase lapse arengumapis on:
 - tiitelleht;
 - lapse lasteaeda tuleku ja lasteaiaast lahkumise aeg;
 - lapse kasvamise tabel (vanus, pikkus, kaal; käelaba ja jalatalla suurused lapse lasteaeda tulekul ja lasteaia lõpetamisel);
 - küsitluslehed lapsevanematele, nende ootuste ja soovide väljaselgitamiseks;
 - testid;
 - õpetaja valikul ühe kindla olendi või eseme kujutamine erinevas vanuseastmes;
 - intervjuu lapsega erinevas vanuseastmes, küsimusi muutmata (küsimusi muutes).
 - lapse huvitavad ütlemissed;
 - lapse joonistusmapp;
 - lapse diplomid ja tunnistused;
 - koopiad ajakirjandusest kajastatud rühma üritustest;
 - CD lapse lasteaia viibimise ajal tehtud fotodest;
 - koostöös lastevanematega võib lapse kasvumappi lisada lapsest fotosid:
 - lapse arengukaart (1,5-6-aastase lapse puhul);
 - koolivalmiduse test (6-7-aastase lapse puhul);
 - koolivalmiduskaart (6-7-aastase lapse puhul);
 - kokkuvõtted lapse arengu vestlusest lapsevanemaga;
8. Kehalise arengu analüüsimisel ja hindamisel vaadeldakse lapse üld- ja peenmotoorikat, koordineerimist, rühti ja tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning jõudu ja vastupidavust.
9. Vaimse arengu analüüsimisel ja hindamisel vaadeldakse psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste kujunemist. Sii kuulub ka kõne

kasutamise ja mõistmise hindamine.

10. Sotsiaalse arengu analüüsimisel ja hindamisel vaadeldakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ja toimetulekuoskusi, ka emotsioonide kontrolli ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega.
11. Lapse arengumapiga saab vanem tutvuda lapse rühmas.
12. Lapse lasteaiast lahkumisel saab lapsevanem rühmast kaasa lapse arengumapi.

10. Lapse iseseisvuse ja toimetuleku toetamine (IAK)

1. Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamise tabeli (Lisa 3 Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamine) koostamisel on aluseks võetud lasteasutuse riiklikus õppekavas ja lasteaia õppekavas olevad lapse arengu eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
2. Tabelid on jaotatud valdkondadeks. Iga valdkond kajastab lapse arengu toetamist kuude lõikes õppeaasta jooksul. Õppeaasta lõpus koostab õpetaja lapse arengukaardi toetudes lapse arengu eeldatavatele tulemustele, lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamise tabelile, lapse arengumapile ning rühma õppe- ja kasvatustöö päevikule.
3. Lapse vaatlemise ja jälgimise käigus näeb õpetaja (rühmaõpetaja, liikumis- ja muusikaõpetaja), millises valdkonnas on vaja lapse arengut toetada ning kirjutab selle tabelisse eesmärgina, fikseerides lapse arengu toetamise alguse kuu märgiga (X). Kuni eesmärgi saavutamiseni kajastuvad kuude all (X) märgid. Eesmärk on omandatud, kui märget (X) enam tabelis ei esine.
4. Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamise tabelit täidavad pedagoogid ja logopeed erivajadusega/eritähelepanu vajava lapse arengu toetamiseks.
5. Valdkonnad, milles õpetaja (rühmaõpetaja, liikumis- ja muusikaõpetaja) last jälgib on järgmised:
 - Sotsiaalne areng (Mina ja keskkond) – lapse kohanemine kollektiiviga: tegutsemine ja suhtlemine teiste laste ja täiskasvanutega; lapse tegevuste ja mängu areng
 - Vaimne areng (Keel ja kõne, matemaatika) - õppimise alusoskuste (tähelepanu, mälu, tajud, mõtlemine) areng; kõne kasutamine, mõistmine ja

eneseväljendamine.

- Emotsionaalne areng – emotsioonide kontroll ja väljendamise oskus
- Toimetulek iseendaga – söömine, riietumine, pesemine, enda välimuse eest hoolitsemine
- Lapse andekuse toetamine – andekus mistahes valdkonnas
- Liikumine, Kehaline areng (motoorika) – üld- ja peenmotoorika: koordineerimine, kõnd, rüht, tasakaal, painduvus, liigutuste täpsus, näo ja sõrmelihaste kontrolli oskus, jõud, vastupidavus)
- Muusika – muusika kuulamine, mäng lastepillidel, rütmiline ja tantsuline liikumine, individuaalne laulmine, kooslaulmine.

6. Lapse arenguks luuakse tema andest lähtuvalt lisatingimused, mis toetavad lapse võimete arengut.

11. 6–7-aastase lapse eeldatavad üldoskused

Üldoskused

1. Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:
 - 1) mänguoskused;
 - 2) tunnetus- ja õpioskused;
 - 3) sotsiaalsed oskused;
 - 4) enesekohased oskused.
2. Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Mänguoskused

1. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7-aastane laps:
 - 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
 - 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;

- 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused

1. Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.
2. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
 - 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
 - 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
 - 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
 - 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
 - 5) tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
 - 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
 - 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
 - 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed oskused

1. Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
 - 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja

vestluses;

- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 6) loob sõprussuhteid;
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 11) selgitab oma seisukohti.

Enesekohased oskused

1. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
 - 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
 - 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
 - 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
 - 4) algatab mängu ja tegevusi;
 - 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
 - 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
 - 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
 - 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

12. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ning 6–7-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

1. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):
 - 1) mina ja keskkond;
 - 2) keel ja kõne;
 - 3) eesti keel kui teine keel;
 - 4) matemaatika;
 - 5) kunst;
 - 6) muusika;
 - 7) liikumine.

Valdkond *Mina ja keskkond*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
 - 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
 - 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
 - 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
 - 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
 - 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.
2. Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:
 - 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise

- väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalseid keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgima;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.
4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;

- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Valdkond *Keel ja kõne*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
 - 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
 - 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.
2. Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:
 - 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
 - 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
 - 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
 - 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
 - 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
 - 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama;

ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:

1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;

2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;

3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;

4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;

5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;

6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;

7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;

8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;

9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad;

10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;

11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Valdkond *Eesti keel kui teine keel*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;

2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;

3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;

4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

2. Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

1) kuulamine;

- 2) kõnelemine;
 - 3) Eesti kultuuri tutvustamine.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
 - 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
 - 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
 - 4) korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
 - 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
 - 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
 - 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.
4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
 - 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
 - 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
 - 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
 - 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
 - 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
 - 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

Valdkond *Matemaatika*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
 - 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;

- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
 - 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
 - 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
 - 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
 - 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.
2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:
- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
 - 2) suurused ja mõõtmine;
 - 3) geomeetrilised kujundid.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
 - 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
 - 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
 - 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
 - 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.
4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
- 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
 - 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
 - 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
 - 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
 - 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
 - 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);

- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 9) oskab öelda kellaega täistundides;
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöörr vms);
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- 13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

Valdkond *Kunst*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
 - 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
 - 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
 - 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
 - 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
 - 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.
2. Valdkonna *Kunst* sisu:
 - 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
 - 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
 - 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
 - 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
 - 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
 - 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
 - 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;

- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
 - 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
 - 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
 - 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.
4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
- 1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
 - 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
 - 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
 - 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
 - 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
 - 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
 - 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
 - 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Valdkond *Muusika*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
 - 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
 - 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu

- kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.
2. Valdkonna *Muusika* sisu:
 - 1) laulmine;
 - 2) muusika kuulamine;
 - 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
 - 4) pillimäng.
 3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
 - 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
 - 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
 - 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
 - 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
 - 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
 - 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.
 4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7- aastane laps:
 - 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
 - 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
 - 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
 - 4) eristab kuulumise järgi laulu ja pillimängu;
 - 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
 - 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
 - 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;
 - 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
 - 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

Valdkond *Liikumine*

1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:
 - 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
 - 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
 - 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
 - 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
 - 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

2. Valdkonna *Liikumine* sisu:
 - 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
 - 2) põhiliikumised;
 - 3) liikumismängud;
 - 4) erinevad spordialad;
 - 5) tants ja rütmika.

3. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
 - 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
 - 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
 - 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
 - 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
 - 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 6–7aastane laps:
 - 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
 - 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad

paigad ja vahendid;

- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- 7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

13. Erivajadustega laps

1. Erivajadusega/koolipikendusega laps on laps, kelle võimetest, tervislikust seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.
2. Erivajadusega/koolipikendusega lapse toetamine lasteaias on meeskonnatöö, kuhu kuuluvad:
 - rühmaõpetajad
 - liikumisõpetaja
 - muusikaõpetaja
 - logopeed
 - lapsevanem
 - õppealajuhataja ja/või direktor
3. Õpetaja tegevus erivajadusega/koolipikendusega lapse toetamisel:
 - erivajadusega/eritähelepanu vajava ja koolipikendusega lapse jälgimine rühmas;

- probleemi teadvustamine, vajadusel logopeedi ja/või juhtkonna kaasamine;
- lapse vaatluspäeviku pidamine, käitumisprobleemide hinnanguvaba kirjeldamine;
- igapäevase tagasiside andmine lapsevanemale;
- lapse arengu kirjelduse koostamine;
- lapse arengu vestlus lapsevanemaga;
- kasvukeskkonna kohandamine, sobivate võtete, meetodite leidmine ja rakendamine lapsega toimetulekuks (lasteaia juhtkonna ja kolleegide toetus);
- individuaalse arenduskava koostamine lapsele (Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamise tabel);
- vajadusel erialaspetsialisti konsultatsiooni soovitamine;
- vajadusel valla sotsiaalosakonna kaasamine (juhtkond);
- vajadusel Raplamaa Rajaleidja keskuse kaasamine.

14. Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted

1. Koolivalmidus on lapse valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle õpitegevusele.
2. Koolivalmiduse kujunemist mõjutavad lapse sünnipärase eeldused ja võimed, kasvukeskkond ning täiskasvanud, kes lapsega tegelevad.
3. Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgivad pedagoogid lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsesel perioodil.
4. Rühmaõpetajad ja logopeed annavad lapsevanematele informatsiooni lapse koolivalmidusest.
5. Pedagoogid (rühmaõpetaja, logopeed, õppealajuhataja, direktor) nõustavad lapsevanemaid koolikohustuse edasilükkamise küsimustes ja tutvustavad lapsevanematele koolikohustuse edasilükkamise taotluse esitamise tingimusi ja korda.
6. Rühmaõpetajad koostavad lasteaia õppekava läbinud lapsele koolivalmiduskaardi.
7. Õppekava läbinule annab lasteaed välja koolivalmiduskaardi.
8. Lasteaed teeb koostööd kooliga, et toetada laste sujuvat sisseelamist kooliellu, külastades 6-7-aastaste lastega kevadel koolitunde ja viies läbi tagasiside küsitluse esimeste klasside õpetajatele pärast esimest õppeveerandit.

15. Koostöö põhimõtted lastevanematega

1. Pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Rühma õpetajad viivad läbi lapse arengu vestlusi lapsevanematega.
2. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteaia tegevusele.
3. Rühma pedagoogid teavitavad regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning loovad lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu kasvatusküsimustes.
4. Vähemalt üks kord õppeaastas toimuvad rühma lastevanemate koosolekud.
5. Lastevanematele vajaminev informatsioon kajastub õppeaasta jooksul rühma stendil, lastevanemate kaustas ja lasteaia kodulehel www.lasteaedpillerpall.edu.ee.
6. Õpetajad jagavad vanematele informatsiooni vahetu suhtlemise kaudu, telefoni ja meili teel.
7. Lasteaia käivate laste vanemaid ja teeninduspiirkonnas elavate lasteaia mittekäivate laste vanemaid nõustavad nende soovil õppe- ja kasvatusküsimustes vastava vanuserühma pedagoogid ja vajadusel logopeed.

16. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

1. Õppekava arendamine on pidev protsess, milles osalevad kõik lasteaia pedagoogilised töötajad.
2. Sisehindamise käigus jälgitakse ja analüüsitakse õppekava rakendumist.
3. Õppeaasta jooksul teevad pedagoogid ettepanekuid õppekava täiendamiseks.
4. Õpetaja annab tagasiside õppekava toimimise ja täiendamise kohta kutsestandardist lähtuva õppeaasta tulemuslikkuse analüüsi (kutsestandardist lähtuv „Õpetaja õppeaasta tulemuslikkuse analüüs“ e eneseanalüüs) kaudu.
5. Lasteaia õppekava uuendatakse ja täiendatakse pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

LAPSE ELU JA ÜMBRITSEVAT KESKKONDA KÄSITLEVAD TEEMAD

1. MINA: nimi, laps, poiss, tüdruk;
2. LAPSEPÕLV: laps kasvab, sünnipäev, lapse õigused;
3. PEREKOND JA SUGULASED: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid ja kombed;
4. INIMESE ELURING: sünd ja surm; noored ja vanad; lapsed ja täiskasvanud;
5. KODU: kodumaja, koduõu, kodused tegevused, koduloomad;
6. KODUKOHT: linn, maa, küla, alev, tänav;
7. LASTEAED: lapsed, õpetajad, suhted; sõber; mänguasjad, tegevused;
8. TÄHTPÄEVAD JA PÜHAD;
9. KOOL; lapsed, õpetajad; õppimine, õppevahendid,
10. TERVISELE KASULIK JA KAHJULIK: liikumine, toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus);
11. INIMESE KEHA: tunne iseennast; poiss ja tüdruk;
12. OHUTUS JA TERVIS: ohud liikluses, looduses ja kodus;
13. TÄISKASVANUTE TEGEVUSED KODUS JA TÖÖL;
14. ELUKUTSED;
15. TÖÖ: vastutus ja kohustused; töö ja tasu; raha;
16. KODU JA KODUMAA: rahvus ja emakeel; rahvushümn, -lipp, -lill, -lind;
17. EESTLASTE RAHVATRADITSIOONID, -KOMBED: tavad seoses loodusega; rahvakalendri tähtpäevad;
18. TEISED MAAD JA RAHVAD: lähemad naabrid, nende tavalisemad nimed, tavad, lapsed mujal maailmas,
19. KODUKOHA LOODUS: kodu- ja metsloomad, puud, põõsad, rohttaimed, seemned;
20. AASTAAJAD: nende vaheldumine; muutused taime- ja loomariigis, inimeste riietus, tööd aias ja põllul, laste mängud ja lõbustused eri aastaaegadel;

21. ILMASTIKUMUUTUSED: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed, temperatuuri muutumine;
22. INIMENE JA LOODUS: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses;
23. LOOMAD JA LINNUD: kodu- ja metsloomad ning –linnud; põhja- ja lõunamaa loomad ning linnud, öö- ja päevaloomad ning – linnud;
24. LOOMADE JA LINDUDE VÄLIMUS JA KÄITUMINE ERI AASTAAEGADEL: väliskuju, värvus, toitumine; järglaste kasv ja areng;
25. KALAD JA KAHEPAIKSED;
26. TAIMED; taimede areng seemnete idanemisest viljade valmimiseni; erinevad kasvukohad; valguse- ja varjutaimed; põhja- ja lõunamaa taimed; puu- ja juurviljad jm;
27. VALGUSE, SOOJUSE, VEE JA TOITAINETE TÄHTSUS TAIMEDE JA LOOMADE ELUS;
28. AEG; varem-hiljem; eile-täna-homme; õhtu-hommik, päev ja öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad; kellaaeg;
29. RUUM: parem-vasak; ees-taga;
30. TEHISMAAILM: masinad ja seadmed - keerukad ja lihtsad, abilised ja ohuallikad; tehiskeskkond ja looduskeskkond; jäätmed;
31. LIIKLUS: liiklusvahendid, turvalisus liiklusvahendis; ohutu liiklemine jalakäijana, kodutee.

MINA JA KESKKOND

Valdkond Mina ja keskkond eesmärgid

Mina ja keskkond valdkonna õppe- ja kasvatustulemusel laps

- 1) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest inimsuhetes, sh
 - saab aru, et inimese tervis on väärtus, mida mõjutab eluviis ja ümbritsev keskkond,
 - teab, mida on vaja teha selleks, et olla ja jääda terveks,
 - mõistab üldinimlikke väärtusi,
 - teab, et on olemas erinevad kombid ja traditsioonid,
 - saab aru, et turvalisuse tagamiseks tuleb teada reegleid ja neist kinni pidada;
- 2) väärtustab loodust ja keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi, sh
 - mõistab taime- ja loomariigi mitmekesisust ning erinevaid elukooslusi,
 - saab aru ilmastiku seostest erinevate aastaaegadega,
 - oskab näha enda ja teiste tegevuse tagajärgi lähiümbruses.

Üldteemad

- 1) Terviklik mina;
- 2) tervislik eluviis;
- 3) turvalisus;
- 4) üldinimlikud väärtused;
- 5) kombed ja traditsioonid;
- 6) taime- ja loomariik;
- 7) elukeskkond;
- 8) inimene ja loodus.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Üldteema	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
TERVIKLIK MINA Enesetutvustus	Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime. Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol.	Ütleb vastuseks nime küsimisel oma ees- ja perekonnanime. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedel. Loetleb oma õdede-vendade nimed. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.	Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed.	Ütleb küsimisel oma kodukoha nime.	Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.	Ütleb küsimisel pere kontakttelefoni.
Sotsiaalsete rollide tajumine	Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele. Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning	Nimetab küsimisel oma lasteaiakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimesid. Nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi. Asetab töövahendid	Kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet. Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib	Nimetab lasteaia töötajate ja nende ülesandeid (nt kokk teeb süüa). Nimetab oma lasteaia nime. Loetleb enimnimetatud elukutsete juurde	Kirjeldab oma lasteaia asukohta. Selgitab vestluses enimnimetatud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja) vajalikkust. Paneb märjad	Kirjeldab kooli ja lasteaia erinevusi. Nimetab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt tulekahju- tuletõrje, haigus- arst, liiklusõnnetus-

	pesemisruum ja WC	kokkulepitud kohta. Teostab ette näitamisel lihtsamaid töövõtteid (nt põranda pühkimine).	haiget). Enne uue tegevusega alustamist korrastab eelneva koha. Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta. Selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna.	kuuluvaid töövahendeid. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	riided kuivama. Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või –kapp, töökarp).	politsei). Selgitab töö käimise vajadust. Selgitab raha otstarvet. Viib ettevõtetud töö (nõude pesemine, pliiaatsite teritamine, ümbruse korrastamine) lõpule.
TERVISLIK ELUVIIS Tervise teadvustamine ja väärtustamine				Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (nt tervislik toitumine, piisav keheline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju ja meeldivad suhted.	Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist. Selgitab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine (viibimine tubakasuitsuses keskkonnas) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist.	Selgitab, mida tähendab terve olemine. Selgitab, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist.
Hügieen	Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu.	Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik).	Selgitab, miks peab ennast kammima ja pesema.	Selgitab, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi.	Selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik).	Täidab isiklikku hügieeni harjumuslikult.
Hammaste tervis	Osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta).	Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	Peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures	Selgitab, miks tekivad hambaaugud. Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad 8sest nende asemel kasvavad	Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus. Peseb hambaid iseseisvalt ja

				käimine).	jäävhambad).	õigesti.
Tervislik toitumine	Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele.	Nimetab erinevaid toiduaineid.	Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	Nimetab toiduainete rühmad (teraviljatooted, puu- ja köögiviljad, liha-kalamunatooted, toidurasvad).	Selgitab taldrükureegli põhimõtet (pool taldrükust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga – kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga). Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained (nt kohupiima valmistatakse piimast, leiba teraviljast). Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite.	Selgitab, milliseid toiduaineid on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem.
Inimkeha tundmine	Osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvadele.	Nimetab erinevaid kehaosi.	Osutab küsimisel kehal südame, kopsude ja aju asukohale.	Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina.	Nimetab erinevaid meeleelundeid (kuulmis- ja tasakaaluelund, nägemis-, haistmis- ning maitsmiselund).	Selgitab, milline on südame, aju, kopsude kõige olulisem ülesanne.
Sotsiaalsed toimetulekuoskused				Nimetab oma emotsioone (rõõm, kurbus).	Märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil ja fotol) emotsioone (hirm, kurbus, üllatus, viha, rõõm). Kuulab lühiajaliselt kaaslast.	Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega. Kirjeldab oma tundeid. Tuleb toime tugevate emotsioonidega.

						<p>Kirjeldab enda positiivseid omadusi. Põhjustab oma seisukohti. Lahendab konflikte sõnaliselt. Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud (tubaka, alkoholi, narkootikumide pakkumine, vägivald, väärkohtlemine).</p>
<p>TURVALISUS Liiklusohutusnõuete tundmine</p>	<p>Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele.</p>	<p>Osutab küsimisel autoteele, kõnniteele - teele, kus inimesed käivad. Selgitab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult.</p>	<p>Põhjustab helkuri kandmise vajadust. Selgitab, miks maanteedel on ülekäigurajad (sebrad) ja valgusfoorid.</p>	<p>Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal. Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee. Põhjustab, miks rattaga, rulaga, rulluiskeudega sõites peab kandma kiivrit. Selgitab, et autos sõites (sh tagaistmel) tuleb kinnitada turvavöö.</p>	<p>Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid.</p>	<p>Järgib liikluseeskirju tuttavas keskkonnas. Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanute poole. Kirjeldab, kuidas kasutada turvavarustust (kiiver, põlve-, randmekaitsed jm) jalg-, tõukerattaga ja rulluiskeudega sõites ning teeb seda.</p>
<p>Reeglite tundmine</p>	<p>Täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepitud</p>	<p>Selgitab, milleks on igapäevaste reeglite täitmine vajalik (nt</p>	<p>Järgib kokkulepitud rühmareegleid. Selgitab, et reeglid</p>	<p>Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus.</p>	<p>Mõtleb koos õpetajaga välja ühised</p>	<p>Järgib kokkulepitud ja üldtuntud reegleid (nt liiklus).</p>

	reegleid (nt räägime vaikselt häälega).	toas räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas).	on vajalikud ohutuse tagamiseks.		rühmareeglid.	
Turvalisuse nõuete täitmine	Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud.	Nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid).	Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna.	Kasutab terariistu ohutult. Nimetab Hädaabi numbri 112 ja simuleerib selle kasutamist.	Selgitab, kuidas tegutseda kui on eksinud linnas/maal või metsas. Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid.
ÜLDINIMLIKUD VÄÄRTUSED Viisakusreeglite järgimine	Täiskasvanu meeldetuletamisel jätab ära minnes hüvasti (nt lehvitab). Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist (loobudes tegevuse algatamisest).	Meeldetuletamisel tänab, palub. Meeldetuletamisel tervitab ja jätab hüvasti.	Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid. Põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust (nt noa ja kahvliga söömine).	Järgib süües iseseisvalt lauakombeid.	Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.	Kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerib seda vajadusel.
Sõpruse väärtustamine	Osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime. Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast.	Küsimisel selgitab, kes on sõbrad (nt need, kes mängivad koos).	Loob lühiajalisi sõprussuhteid. Lohutab omaalgatuslikult kaaslast.	Nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi. Abistab vajadusel nõrgemat.	Põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru. Loob püsivaid sõprussuhteid.	Selgitab, mida tähendab sõprus.
Salliv suhtumine erinevustesse			Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust.	Selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale. Nimetab küsimisel,	Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt näitab	Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea“, „halb“, „õige“, „vale“.

			Kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad (nt kasv, juuksed).	mis keelt (keeli) räägivad muukeelsed lapsed rühmas. Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (sh puudega inimesed) tuleb kõikidesse inimestesse sõbralikult suhtuda (nt kaasab teisi oma mängu, jagab mänguasju, pakub maiustust).	üles viisakat huvi teise tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida). Selgitab erinevate abivahendite (nt prillid, ratastool, kaldteed tänavatel) vajadust.	
KOMBED JA TRADITSIOONID Kodu, perekonna ja kodukoha väärtustamine	Nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi.	Osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele (kool, kauplus).	Nimetab oma kodukoha (Märjamaa) tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor).	Räägib oma vanavanematest. Kirjeldab oma kodu.	Kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid). Kirjeldab, mida on koduvalla lipul kujutatud.	Kirjeldab oma peretraditsioone. Selgitab, kes on ja mida teeb vallavanem.
Rahvuskultuuri tundmine	Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu. Täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine).	Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvuste seast Eesti lipu värvused. Kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas)	Nimetab riigi nime, kus ta elab. Nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud: nt mardi-, kadri- ja vastlapäev.	Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümni lauldakse. Põhjendab, miks riietutakse mardri- ja kadrisandiks.	Nimetab Eesti rahvuslinnu ja – lille. Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt. Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid. Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud (nt kama, hapukapsead,	Selgitab, et esivanemad ennustasid ilma looduse (loomade ja taimede) ning rahvakalendri tähtpäevade järgi.

					verivorst).	
TAIME- JA LOMARIIK Kodukoha taimed, seemned	Leiab loodusest ja piltidelt puu, lille ja seene.	Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat).	Kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab. Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad). Eristab okaspuid lehtpuudest. Nimetab seene osadena kübara ja jala.	Nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul) ja teab kuidas neid kasutatakse. Nimetab 12 lehtpuud (nt, kask, vaher) ja 1-2 okaspuud (kuusk, mänd). Nimetab mõne söögiseene ja mürgiseene (nt kukeseen, kuuseriisikas, pilvik, kärbseseen).	Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad). Nimetab 3-4 lehtpuud (nt pihlakas, kastan tamm). Nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploomipuu).	Ütleb, mis aastaajal valmivad viljad. Nimetab 4-6 sorti lilli. Nimetab leht- ja okaspuude (mis ei ole viljapuud) vilju (nt kastanimuna, tammetõru, käbid). Selgitab kuidas levivad seemned (niidistiku abil). Selgitab, miks seemi korjatakse noaga.
Kodu- ja metsloomad	Nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer). Leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese. Osutab küsimisele looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad). Osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale.	Nimetab tuntud koduloomi ja matkib nende häälotsusi. Nimetab tuntumaid metsloomi (karu, siil, orav, hunt). Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid (nt jänesel pikad kõrvad, oraval pikk saba). Osutab küsimisel tuntumatele putukatele (sipelgas, sääsk, mesilane).	Kirjeldab erinevate loomade (erinevaid) elupaiku ja elamisviise (nt rebane elab urus). Nimetab linnu kehaosi (nt pea, nokk, tiivad).	Selgitab, miks loomad karva vahetavad. Nimetab tuntumaid linde (nt varblane, tihane, tuvi). Nimetab 3-4 putukat (nt liblikas, kärbes, mesilane, kiil). Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (nt uimed, soomused, saba).	Nimetab erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa-) seast need, kes elavad Eestis. Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale. Nimetab tuntumaid paigalinde (nt varblane, tihane, tuvi) ja rändlinnuliike (nt pääsuke, kuldnokk).	Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi. Selgitab, miks mõnda looma nimetatakse kiskjaks. Nimetab 2-3 liiki kalu.

		Nimetab tuntumaid vee-elanikke, nt konn ja kala.				
ELUKESKKOND Valguse, soojuse, vee, õhu tähtsus	Osutab küsimisel veele, lumele.	Nimetab vett, lund, jääd. Osutab küsimisel soojale ja külmale (nt vesi, radiaator).	Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm. Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks.	Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks. Kirjeldab puhast vett. Nimetab esemeid, mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta- ja autokumm, ujumisrõngas).	Nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri). Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.	Põhjendab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga. Kirjeldab veekogude erinevust.
Maavarad	Osutab küsimisel liivale, kivile, mullale.	Leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda.	Kirjeldab vaatlemisel (uurimisel) savi.	Kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi (nt savi, liiv, muld).	Kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi.	Nimetab 1-2 maavara (nt turvas, paekivi, põlevkivi).
Elukooslused – mets, soo, raba, niit	Osutab küsimisel puule, lillele, murule.	Osutab küsimisel looduses metsale.	Kirjeldab metsa.	Kirjeldab metsa ja niidu erinevusi.	Kirjeldab sood ja raba.	Kirjeldab erinevaid elukooslusi – metsa, sood, raba, niitu.
INIMENE JA LOODUS Muutumine looduses	Osutab küsimisel päikesele Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmased, tuule puhumist).	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihma sajab, päike paistab, taevas on pilved).	Selgitab ilmastiku muutuste seoseid taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt).	Nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne. Iseloomustab ilmastikunähtusi (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt). Iseloomustab erinevaid aastaageid 1-2 tunnusega.	Nimetab aastaageid. Kirjeldab aastaageid olulisi tunnuseid	Selgitab aastaageid järgnevust. Selgitab aastaageid vaheldumise seost ilmastikuga Kirjeldab ilma (nt pilves- pilvitu; kuiv-vihmane; sajab, tibutab).

Tööd looduses	Teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine).	Selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast.	Selgitab, mida talvel lindudele toiduks panna võib	Põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel raskemad on.	Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda (toit, pesakastid) erinevatel aastaegadel.	Põhjendab, miks on vaja hoolitseda looduse eest.
Loodushoid	Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.	Leiab loodusesse mittekuuluvat prahiti (ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta ⁹).	Põhjendab, miks visatakse prahit prügikasti.	Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele.	Selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada. Põhjendab, miks prügi sorteeritakse	Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele.
Tehismaailm			Nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist.	Selgitab, et varem puudusid inimestel esemed, mida praegu peetakse väga vajalikeks (nt mobiiltelefon).	Selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti. (nt autode heitgaasid, põlev plastmass).	Selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada (nt plastpudelid).

LAPSE ÕIGUSED (integreerida erinevate õppetegevusvaldkondadega)

Valdkond lapse õigused eesmärgid:

Lapse õiguse valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

- omab algteadmisi lapse õigustest, mõistab milleks on neid õigusi vaja ja milline on vastutus nende õiguste kasutamisel on enesekindel ja usub oma võimetesse
- oskab suhelda eakaaslaste ja täiskasvanutega, on iseendaga rahul ning tuleb eluga hästi toime

Üldteemad:

- lapse õigus nimele
- lapse õigus olla kaitstud
- mina ja minu maailm
- lapse õigus pidada pühi
- lapse õigus olla õnnelik

- lapse õigus oma mõtetele ja nende väljendamisele
- mina ja teised
- lapse õigus olla koos perega
- lapse õigus minna kooli

Õpitud oskab 5-7- aastane laps:

- laps julgeb ühistegevuses aktiivselt kaasa lüüa, oskab kaaslasti ära kuulata ja austada.
- on võimeline oma mõtteid ja tundeid sõnades, joonistustes ja liigutuste kaasabil nii väljendada, et see suurendab tema rahulolu endaga ega kahjusta samas kaasinimesi.
- ilmutab oma tegevustes loova ja kriitilise mõtlemise algeid. ta oskab oma elu puudutavate olukordade suhtes välja pakkuda aktsepteeritavaid lahendeid ja oskab põhjendada, miks ta kasutaks just niisuguseid lahendusi.
- lapse enesehinnang ja enesemääratlus on muutunud täpsemaks. Ta oskab ennast ja oma oskusi kirjeldada, näha enda erinevusi võrreldes kaaslastega.
- laps saab aru, mis tähendab vastutus, mõistab õpitud õiguste ja kohustuste vahelisi seoseid, oskab neil teemadel vestelda.
- laps on uudishimulik, tal on tahtmine uurida ja proovida midagi uut.
- laps oskab näha oma tegevuse eesmärke ja langetada eesmärkidest lähtuvaid lihtsamaid otsustusi.

Õpetaja lähtub lastega tegelemisel põhimõtetest:

- Kindlustada soe, toetav õhkkond, milles lapsed saavad areneda ja õppida ilma, et nad peaksid pidevalt kartma kriitikat või tundma hirmu. Lasta lapsel tegutseda ilma iga tema tegu hindamata, nii suurendate tema vastutustunnet ja aitate kaasa õigema enesehinnangu kujunemisele.
- Tunnustada lapse loomulikkust püüdu olla teistest erineval seisukohal või käituda teistsuguselt. Kiita lapse omapära ilminguid ja ergutage eneseavaldamist. Erisuste puhul kuulata laps ära, selgitada ja leidke kompromiss.
- Julgustada lapsi tegutsema, uurima ja õppima kõikvõimalikke asju. Õpetada nägema probleeme ja otsima neile vastuseid, kasutama mitmesuguseid teadmisi. Julgustada katsetama. Sisendada optimismi: kõiki probleeme saab lahendada.
- Austada lapse küsimusi ja ideid, kuulata need ära, pöörata neile tähelepanu. Aidata lastel oma ideid avaldada ja realiseerida.
- Arendada lapse kriitikameelt ja eneskriitikat. Tekitada huvi ja oskust vaielda, soovi otsida uusi lahendusi
- Arendada lapse kõiki meeli, õpetada last vaatlema ja nägema maailma avaralt ja sügavuti.
- Jätta lapsele aega mõtlemiseks ja unistamiseks, mängimiseks ja uurimiseks, joonistamiseks, voolimiseks, musitseerimiseks, lugemiseks, jutustamiseks ja kirjutamiseks. Suunata last just nendele tegevustele, milles ta on loovam ja edukam.
- Edendada vastastikust austust ja laste ning laste ja täiskasvanute ühistegevust.
- Pidada laste loovat suhtumist ideedesse ja asjadesse väärtuslikumaks kui lihtsalt teadmiste omandamist.
- Aidata lapsel mõista, et vead on õppimise loomulik osa.

KEEL JA KÕNE

Valdkond Keel ja kõne eesmärgid:

Keele ja kõne valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- tuleb toime suhtlemisel nii eakaaslaste kui täiskasvanutega;
- suudab igapäevavestlust nii algatada kui jätkata;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele vastavalt reageerida;
- kasutab kõnes õiget hääldust, tavasõnavara, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
- saab aru lugemise ja kirjutamise vajalikkusest ja tunneb huvi lastekirjanduse vastu;
- valdab lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi;
- oskab kõnes lühitekstiga oma mõtteid väljendada.

Üldteemad

- hääldamine;
- sõnavara;
- grammatika (lause ja vormistik);
- tekst;
- suhtlemine;
- lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

ÕPISISU

Keele ja kõne arendamine

Keelt ja kõnet arendatakse kõikides tegevustes: vestlustes, jutustamisel, lavastamisel, ja lavastustes esinemistel, muinasjuttude kuulamisel, vaatlustel, õppekäikudel, olmetoimingutes, maalimisel-voolimisel, laulmisel, mängudes jm. Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Õppemängudes harjutatakse selge diktsiooniga grammatiliselt õiget kõnet, rakendub loomulik huvi sõnadega mängimise vastu.

Hääldamine

Lapsega suhtlemine. Keele- ja huultemängud, silbimängud; mängituslaulud, häälikumängud. Häälikute seade harjutused. Diktsiooniharjutused, välteharjutused. Keeruliste (ka mitmesilbiliste) sõnade hääldamine

Sõnavara

Sõnavara laiendamine: tegevuste, esemete, nähtuste nimetamine. Sõnamängud. Lapse žestile või hääliksusele vastatakse sõna ja lausega. Sõnade moodustamine: liitmine ja tuletamine. Sõnade tähenduse täpsustamine. Sõnavara kasutamisele ülesehitatud mängud. Anonüümid, sünonüümid. Sõnaliigiline mitmekesisus.

Kuulamine ja kõnelemine

Täiskasvanu kõne (korraldused, selgitused, jutukesed) kuulamine ja mõistmine. Täiskasvanu loetud ja helikandjalt kuulatud teksti mõistmine. Soovide väljendamine. Teiste ja enda tegevuse kommenteerimiselt mitmelausealise vastuse ja dialoogini.

Grammatiliste vormide omandamine

Grammatilised vormid omandatakse lauses. Spetsiaalseid mänge grammatiliste vormide harjutamiseks kasutatakse alates kolmandast eluaastast. Õpetaja kõne peab olema kirjakeele normidele vastav. Grammatiliste vormide tähenduse mõistmine ja nende kasutamine õppemängudes, küsimustele vastates: kõrvutatakse ainsuse omastavat ja osastavat, ainsuse nimetavat ja mitmuse nimetavat, harjutatakse kasutama sise- ja väliskohakäändeid ning umbisikulist tegumoodi, võrreldakse omadussõnu. Tegusõnu kasutatakse kõikides pööretes.

Jutustamine

Jutustamine olu- ja saripildi abil., sündmustest või vahetust praktilisest tegevusest. Esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine. Lavastusmängud. Ümberjutustused. Jutule puuduva lõpu, alguse ja pealkirja mõtlemine.

Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks

Lause eristamine tekstis. Lausest sõnade leidmine. Tähtede õppimine. Sõnades häälikute eristamine ja nende järjekorra määramine. Sõnade võrdlemine häälikkoostise aluse: lühikeste ja pikkade häälikute eristamine kuulmise teel täiskasvanu võrdleva häälduse alusel ja järelehääldamine.. Häälikute võrdlemine häälikurühma kuuluvuse alusel. Sõnade kokkulugemine. Loetud sõna kontrollimine tähenduse järgi. Suurtähtede ja numbrite kirjutamine.. Kirjatehnilised harjutused erinevate vahenditega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Üldteema	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Hääldamine	Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna. Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: nt <i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i> .	Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbikultuuris. Hääldab õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k, õ, ü</i>).	Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbikultuuris. Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt <i>-nt, -lt, mp</i> jne).	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid. Hääldab õigesti 3-4-silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu. Hääldab õigesti 1-2-silbilisi tähenduselt tuttavaid häälikuühendiga sõnu. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt <i>taburet, banaan, diivan</i>).	Hääldab oma kõnes ning etteõeldu kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tähenduselt tuttavaid sõnu.	Hääldab etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu. Hääldab õigesti võõrhäälikuid (<i>f, š</i>) tuttavates sõnades (nt <i>fanta, šokolaad</i>)
Sõnavara	Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.	Kasutab oma kõnes kõiki sõnaliike. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.	Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt <i>kuusk, kask – puud; vares, tihane – linnud</i>).	Kasutab kõnes mõningaid antonüüme (<i>lühike – pikk, must – puhas</i>). Kasutab kõnes mõningaid	Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määr sõnu <i>eile, täna, homme</i> . Kasutab kõnes mõningaid	Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (<i>tuul ulub, kevad koputab aknale</i>) tähendust oma sõnadega ja/või toob

	<p>Kasutab nimi- ja tegusõnu (<i>nt näu – kiisu, anna opa – võta sülle</i>), ase- ja määrsõnu (<i>nt siia, seal, nii</i>).</p> <p>Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.</p>	<p>Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps ise on kokku puutunud.</p> <p>Kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (<i>nt lapsed, riided</i>).</p> <p>Kasutab tagasõnu (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.</p>	<p>Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (<i>käpad, saba, rool</i>).</p> <p>Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (<i>tutimüts, kelgumägi</i>) ja tuletisi (<i>täpiline, laulja</i>).</p>	<p>iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (<i>nt arg, kaval, igav</i>).</p> <p>Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (<i>hommik, päev, õhtu, öö</i>).</p> <p>Moodustab vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (<i>nt tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga</i>).</p>	<p>sünonüüme (<i>nt jookseb, lippab, sibab</i>).</p> <p>Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (<i>joonistaja, joonistus, jooneline</i>).</p> <p>Kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu (<i>nt veereb – veeretab, sõidab – sõidutab</i>) õigesti vastavalt nende tähendusele.</p> <p>Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt kaks sõna (<i>lilled – sinilill, ülane, nurmenukk</i>).</p>	<p>enda kogemusega seotud näiteid.</p> <p>Kasutab kõnes mõningaid abstraktsete (so mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (<i>nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid: mõtlen, arvan, julgen, lahendan</i>).</p> <p>Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.</p> <p>Kasutab õigesti aja- ja ruumisuheteid väljendavaid sõnu (<i>nt vahel, kohal, otsa, varem, hiljem, enne, pärast</i>).</p> <p>Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpivaldkondades (<i>nt transport, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad</i>).</p>
Grammatika	<p>Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-</p>	<p>Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5-sõnalisi lihtlauseid.</p> <p>Kasutab oma kõnes</p>	<p>Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid.</p> <p>Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid</p>	<p>Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid (põimlauseid: sihitislause, nt</p>	<p>Kasutab oma kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (<i>saab lauljaks, jookseb kivini</i>).</p>	<p>Kasutab oma kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid käändevorme (<i>nt olev</i></p>

	<p>sõnalisi lauseid (nt <i>Miku õue – Mikk tahab õue minna</i>). Kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt <i>ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre</i>). Kasutab sõnu enamasti ühes , üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>) , kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).</p>	<p>õigesti enamikku käändevorme nende põhitähendustes. Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt <i>Joonista!, Istu!</i>). Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>). Kasutab oma kõnes õigesti tegusõna ma- ja da- tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>).</p>	<p>väljendavaid rindlauseid (sidendeid <i>ja, ja siis, aga</i>). Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>).</p>	<p>sidenditega <i>et</i>; täiendlause, nt sidenditega <i>mis, kes; ajalauseid, nt sidendid kui, siis...</i>). Kasutab oma kõnes nud- ja tud- kesksõnu (<i>söödud, söönud</i>). Kasutab oma kõnes omadussõna võrdlusastmeid (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>). Kasutab tingivat kõneviisi (<i>mängisin, mängiksin</i>). Ühildab sõnu arvus (<i>karud, söövad</i>) ja käändes (<i>ilusale lillele, punase palliga</i>). Kasutab oma kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (<i>ilusatel lilledel</i>).</p>	<p>Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (<i>lugeb - loeb, mõmmi maga – mõmmi magab, lillene – lilleline, seen kasvab all kuuse – seen kasvab kuuse all</i>) ja osutab neile. Kasutab oma kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (<i>loetakse, pesti</i>).</p>	<p>kääne <i>arstina</i>). Kasutab oma kõnes käändevorme harvaesinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamisel <i>hommikust õhtuni</i>). Kasutab oma kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt <i>palju linde, loomi, autosid</i>). Kasutab oma kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (<i>poeb – pugunud, siga – sead</i>). Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad järgmisi suhteid: põhjus sidendiga <i>sest</i>; eesmärk, nt sidendiga tingimus <i>kui...siis</i></p>
Tekst	<p>Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis. Vastab täiskasvanu küsimustele, korraldustele 1-2-sõnaliste vastustega.</p>	<p>Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga. Kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust tegevuse käigus 1-2 lausungiga. Mõistab teksti, mis on</p>	<p>Kommenteerib enda ja kaaslase sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga. Räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. Räägib 2-3 lausega meeldivast mänguastast (<i>mis see</i></p>	<p>Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p>	<p>Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil üksteisega seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega: <i>ja siis, siis, ja</i>). Räägib oma kogemusest seotud</p>	<p>Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid. Tuletab mõttelõngaga tekstis iseseisvalt puuduvat info. Räägib sellest, mida hakkab tegema</p>

		seotud tema kogemuse ja tegevusega. Loeb peast või kordab järele 1-2-realist luuletust.	<i>on, kust see asi on saadud, miks see meeldib).</i> Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi. Loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.	Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (nt <i>Mida tegi kodus pühapäeval?</i>). Loeb peast 2-4-realisi liisusalme/luuletusi. Mõistab ka teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.	lausungitega (seob peamiselt väljenditega ja <i>siis, siis, ja</i>). Kirjeldab (jutustab sõnadega) kuulnud teksti sündmuste järgnevust ja põhjusi ning tegelaste käitumist.	(planeerib välikõnes tuttavaid tegevusi). Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust). Kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt. Parandab ja täpsustab oma teksti jutustamise käigus.
Suhtlemine	Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. Vastab täiskasvanu suhtlemisalgatusele mingi tegevuse, hääliitsuse või sõnaga. Suhtleb täiskasvanuga esemelise tegevuse käigus. Eelistab suhtlemisel partnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.	Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm). Väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele. Suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus. Räägib endast <i>mina-</i> vormis. Kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist).	Algatab ise aktiivselt suhtlust. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegEVuses. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. Annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (<i>Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>). Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel.	Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt <i>Kus ja kellega elab? Kas tal on lapsi?</i>). Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. Püüab teemas, vajadusel läheb kaasa teemamuutusega, vastab teiste algatatud teemadele.	Kasutab dialoogis erinevaid suhtlemisstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtlemiseesmärgidest. Valib intonatsiooni ja sõnu vastavalt kaassuhtlejale (laps – täiskasvanu) ja suhtlemispaigale (kodu – võõras koht). Mõistab kaudseid ütlushi (nt <i>ruumis on aken lahti</i>). Otsene ütlus: <i>pane aken kinni!</i> ; kaudne: <i>mul on jahe</i>). Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.
Lugemise ja	Vaatab koos	Vaatab üksi ja koos	Tunneb täiskasvanu	Tunneb iseseisvalt ära	Häälib täiskasvanu	Nimetab ja kirjutab

<p>kirjutamise esmased oskused/ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks</p>	<p>täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.</p>	<p>täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab ja kommenteerib pilte. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. Eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt <i>tass-kass, pall-sall, tuba tuppa</i>), osutades pildile või objektile.</p>	<p>häälimise või rõhutatud hääldamise abil kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.</p>	<p>hääliku kuulmise teel häälikute reas. Tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).</p>	<p>abiga (järele korrates, materialiseerimise toel) 1-2-silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt <i>koli-kolli</i> (III v); <i>koli-kooli</i> (II <i>koli-kooli</i> (III v); <i>koli-kooli</i> (II v). Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).</p>	<p>enamikku tähti. Veerib 12silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja sageli eksib. Häälib õigesti 1-2-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu. Kirjutamisel märgib õigesti 1-2-silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri (nt <i>lähen koli</i>). Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise teel teistest pikemat häälikut. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades väliseid abivahendeid (nt klotse, nööpe vms) sõnade arvu märkimiseks. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt <i>koll-kool, linna</i> (III v)-<i>lina, tibu-tippu</i>).</p>
---	---	--	---	---	---	--

Mõistab – st laps osutab või rühmitab kuulnud sõnale vastavaid objekte ning pilte, selgitab sõna või väljendi tähendust oma sõnadega või toob enda kogemusega näiteid – st osutab sobivale objektile/pildile või tegutseb õigesti vastavalt kuulnud korraldusele – st vastab küsimustele, osutab sobivale pildile, valib sobiva(d) pildi(d).

Sõnaliigid – on nimi-, omadus-, tegu-, arv-, ase-, määr-, hüüd-, side- ja kaassõnad.

Tuletis – sõna, mis koosneb tüvest ja liitest (nt *kurb + lik = kurblik; tantsima + mine = tantsimine*).

Antonüümid – vastandtähendusega sõnad

Sünonüümid – sama/lähedase tähendusega sõnad.

Kategooria – tähenduslikult seotud sõnade rühm nt *vares, tihane, pääsuke jne on linnud*

Lause ja lausung – lause on kirjakeele, lausung suulise kõne üksus. Lausungiks võib olla nii sõna, fraas, liht- või liitlause. Arengutulemuste kirjeldamisel on grammatika teema puhul kasutatud terminit *lause*. Kuna koolieelses eas loovad lapsed ise peamiselt suulisi tekste, siis on teksti teema puhul kasutatud terminit *lausung*.

Koondlause – liitlause, mis sisaldab korduvaid lauseliikmeid, nt *ema ostis poest saia, leiba ja võid*

Rindlause – liitlause, mille osalause vahel on rinnastav seos, st nad on süntaktiliselt suhteliselt võrdväärsed. Osalused on ühendatud sidenditega või asetsevad lihtsalt kõrvuti. Nt *me läheme emmega poodi ja õde tuleb ka. Siimul on sinine auto, aga minul on punane. Magame ära ja siis tulebki sünnipäev.*

Põimlause – on liitlause, mis koosneb põhi- ja sellele alistuvast kõrvallausest. Põimlausega väljendatakse erinevaid tähenduslikke suhteid. Tabelis on märgitud järgmisi tüüpe: sihituslause (nt *isa teab, et ma olen haige.*; täiendlause, nt *nägin looma, kes oli rebase moodi.*; ajalause, nt *kui ma pudru ära söön, siis hakkamängima*; põhjuslause, nt *torn läks katki, sest koer astus sellele peale*; eesmärklause, nt *me peame kiiresti jooksma, et bussi peale jõuda*; tingimuslause, nt *kui Ott oleks terve, siis ta võiks jäätist süüa.*

Tekst – tekstiks võib pidada igat ütlust, arenenud kõne puhul kindla alguse ja lõpuga sõnumit.

Pildiseeria – piltide kogum, mis kajastab sündmus(t)e järgnevust.

Olupilt – pilt, mis kajastab sündmuse või olukorra ühte hetke.

Mõttelünk (tekstis) – info, mis on tekstis otseselt välja ütlemata, mille inimene tuletab ise oma teadmiste ja kogemuste põhjal.

Häälimine – sõna sujuv häälikhaaval hääldamine.

Materialiseerimine häälimisel – sõna häälikkoostise märkimine abivahenditega (nt nupud, klotsid, nõöbid).

Aimamisi ehk järgneva kontrollita lugemine – algaja lugeja ütleb sõna välja seda täpselt ja lõpuni lugemata.

Häälikstruktuuri märkimine kirjutamisel – laps paneb kirja sõnas kõik häälikud õiges järjekorras ühekordsete tähtedega.

VALDKOND MATEMAATIKA

Valdkond Matemaatika eesmärgid:

Matemaatika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- 1) orienteerub ümbritsevate esemete maailmas, sh
 - oskab rühmitada, võrrelda, jaotada esemeid ühe-kahe tunnuse alusel,
 - oskab järjestada esemeid suuruse ja asenditunnuste järgi
 - mõistab olulisemaid aeg-ruumilisi seoseid ja oskab neid kasutada ;
- 2) saab aru arvude, suuruste ja kujundite mõistetest, sh
 - mõistab arvu koostist, seoseid arvude vahel,

- mõistab olulisemate mõõtühikute tähendust,
- suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil.

Õpetaja ülesanded

- luua ja säilitada lapse huvi matemaatika õppimise vastu;
- luua matemaatika õppimiseks soodus arengukeskkond;
- tagada lastele lastepärase, didaktiliselt põhjendatud ja mitmekülgse õpetamise kaudu jõukohane õpitegevus;
- igal võimalusel kasutada õpitut teistes tegevustes;

Õpetamise meetodid

- lähtudes õpetaja ja laste koostegevuse vormist, eristatakse *selgitust (esitus)*, *vestlust ja iseseisvat tööd*;
- teadmiste allika järgi on meetodid *sõnalisel* (jutustus, vestlus jne), *näitlikud* (piltide, filmide jms näitamine) ja *praktilised* (mõõtmised, mudelite valmistamine, esemete vaatlemine jne).

Organiseerivad teemad: Asjade maailm. Arvude maailm. Suuruste maailm. Kujundite maailm.

Üldteemad:

ASJADE MAAILM: esemete järjestamine, rühmitamine, orienteerumine ajas ja ruumis, hulgad.

ARVUDE MAAILM: loendamine, arvud, liitmine ja lahutamine.

SUURUSTE MAAILM: suurused, mõõtühikud.

KUJUNDITE MAAILM: tasapinnalised ja ruumilised geomeetrilised kujundid.

Õpisisu:

Esemed

Esemete ja nähtuste järjestamine, rühmitamine, võrdlemine; esemete ühised tunnused; samasusseoste kasutamine ruumis ja ajas; ühiste tunnustega esemete hulk – esemete kuuluvus ja mittekuuluvus hulka; hulga tunnus – selle sõnastamine; esemete rühmitamine kahe (kolme) tunnuse alusel; samaväärse hulga moodustamine üks-ühese vastavuse seose alusel; hulga täiendamine ja hulgast osa eemaldamine; hulga täiendamine ja hulgast osa eemaldamine, hulkade võrdlemine; hulga püsimine ja hulkade samaväärsuse säilitamine; esemete arvu kindlaksmääramine loendamise teel; esemete pikkuse, laiuse, kõrguse ja anumate mahu mõõtmine; tegelikkuse modelleerimine mängude, konstrueerimiste ja mudelite valmistamise kaudu.

Arvud

Arvude 1 – 10 rida; järjestus – ja samasusseosed arvude real; arvu asukoha määramine arvude reas arvudevaheliste seoste abil; esemete asukoha määramine järjestatud reas järgarvude abil; Sõnade pluss (liita), miinus (lahutada) ning märkide “+”, “-“ ja “=” kasutuselevõtmine; liitmine ja lahutamine 5 piires.

Suurused

Ümbritsevate esemete pikkuse, laiuse ja kõrguse mõõtmine kokkulepitud määrduga; Mõõtmistulemuste väljendamine arvu abil; esmatutvustus pikkusühikutega sentimeeter, meeter ja kilomeeter; kujutluse loomine grammist, kilogrammist, sendist ja eurost; aja mõõtmine kella abil täistundides; kella kasutamine päevakava koostamisel ja täitmisel; ajaühikud järjestaval tasemel; matemaatiliste jutukeste koostamine kahe etteantud hulga järgi.

Kehad ja kujundid

Ümbruse kirjeldamine mõistete kuup, kera, nelitahukas, kolmnurk, ring, ruut ja ristkülik abil; kehade ja kujundite leidmine ümbrusest, etteantud kujundite nimetamine; tasapinnaliste kujundite joonistamine, värvimine; kehade mudelite valmistamine nende pinnalaotuste kokkukleepimise teel või liivakastis.

Piaget näitas, et mõtlemisoperatsioonide kujunemine algab lapse 2. – 3. eluaastal, kui ta käepäraste esemetega hakkab sooritama sihipäraseid mängulisi tegevusi. Mäng ongi mõtlemisoperatsiooni allikaks, mistõttu kõikvõimalikud mängud (eriti aga spetsiaalse õpetussuunitlusega mängud) on laste arendamisel väga olulised. See soovitus kehtib lapse kõikide arenguperioodide kohta. Üldjuhul muutuvad tegevused mõtteliseks alles 11.-12. eluaastal.

Bruneri järgi on õpetaja ülesandeks esitada õppematerjal selliselt, et lapsel oleks võimalik seda konkreetsete käeliste tegevuste abil tajuda ja siis sealt üle minna kujundilisele ja sõnalisele tasemele.

Piaget kinnitab, et laps mõtestab mõisteid ainult kindlate käeliste tegevuste toel. Need olgu õpetamisel alati esikohal. Laps omandab matemaatika käte abil. Seepärast peab olema tegevustes palju käelisi vahendeid.

Õpetaja peab matemaatika tegevuses keskenduma oma kõnele. Mõisted laste jaoks ühesed ja arusaadavad.

Töövihiku kasutamine kujundab lastes iseseisva töö oskusi, võimaldab õpetajal individuaalselt suunata ja juhendada lapsi, kes seda vajavad, laps saab oma tähelepanu koondada, õpetaja saab esitada olulised mõisted just nii nagu seda nõuab õpetamiskontseptsioon. Töövihikut saab kasutada alles siis, kui laps on eelnevates käelistes tegevustes saanud õpitavast esmase kujutluse. (Noor & Rohtla; 2004)

Lapse eeldatavad arengu- ja õpitulemused kõikides vanuserühmades.

Teemad	LAPSE VANUS					
	2-aastane	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane	7-aastane
ASJADE MAAILM						
Rühmitamine ja järjestamine, hulgad	Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall). Põhivärvide leidmine	Jaotab antud kahesugused esemed kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värv, suurus), nt pallid ja klotsid	Rühmitab antud erinevaid esemeid (nt pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne) ühe etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel, (nt leia kõik	Võrdsustab antud erinevate esemete hulgad paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades (nt igale jänesele üks porgand).	Otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (suurus, värv, kuju, otstarve) alusel (nt	Järjestab kuni viis eset pikkuse, laiuse, kõrguse ja paksuse järgi, kirjeldades ühte eset teise suhtes (pikem-lühem, laiem-kitsam, kõrgem-

		värvuse järgi – punased klotsid ühte ja punased pallid teise hunnikusse jne.	pikad pliiatsid või leia kõik kollast värvi esemed jne).		mängukarud ja lennuk – lennuk ei kuulu siia hulka, ta on transpordivahend, valged jänesed ja lill – hulkakuuluvus on valitud värvi põhjal).	madalam, paksem-õhem). Oskab üks-ühese vastavuse seose abil moodustada antud hulgaga samaväärset hulka. Oskab võrrelda kahte esemete hulka esemetest paaride moodustamisega. Oskab hulka säilitada pärast esemete ümberpaigutamist. Oskab määrata esemete hulga tunnust ja jaotada esemeid kahe erineva tunnuse alusel.
Orienteerumine ruumis	Juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale.	Suudab tuttavates ruumides (kodu, rühmaruumid) üles leida nimetatud toad või kohad). Juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes <i>alla taha ette</i> .	Juhendamisel määrab enda ja esemete asukohta ruumis teiste esemete suhtes sõnadega <i>peal, all, sees, taga, või ees</i> .	Nimetab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu, <i>üleval, all, keskel, peal, ees, kõrval, taga; viimane</i>	Kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres</i> .	Leiab ja kirjeldab juhendamise järgi ja omandatud mõistete abil etteantud punkti tasapinnal (paberil), ruumis ja õuealal (tuttavas ümbruskonnas). Oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes.
Orienteerumine ajas		Matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust (nt ööseks paneb nuku	Suudab ööpäeva osade määramisel nimetada ja kasutada sõnu <i>öö ja päev</i> .	Nimetab erinevaid päeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu</i>) ja toob abistavate küsimuste põhjal	Nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma	Nimetab kuude nimetusi ning teab oma sünnikuud. Päev, nädal, aasta. Määrab seieritega

		magama, päeval nukk mängib).		näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel.	tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile, täna, homme, kohe, varsti, hiljem</i> .	kellal kellaega täistundides. Suudab kõnes õigesti kasutada sõnu <i>enne, pärast, praegu, varem, hiljem, eile, täna, päev, õhtu, öö, noorem, vanem</i> (nt siduda inimese eluringiga).
ARVUDE MAAILM	2-aastane	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane	7-aastane
Loendamine, arvutamine	Leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu poolt kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – <i>leia sinise kleidiga nukk</i> ; erinevate mänguasjade hulgast – <i>leia kaks karu</i>).	Loendab esemeid kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu?, nt mitu palli on kasti).	Moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse. Mõisted üks ja palju	Kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu <i>rohkem, vähem, võrdselt (ühepalju)</i> . Kasutab järgarve kuni viieni eseme/isiku positsiooni nimetamisel (<i>mitmes?</i>).	Võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid. Moodustab uue hulga (kümne piires) esemete juurdelisamise või äravõtmise teel (nt lisades 7-ele kivile veel ühe, saab uue suuruse – 8 kivi) Nimetab etteantud arvude hulgast, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 6 ning laps otsustab ja nimetab, milline arv on kuuete eelnev (5) või järgnev (7).	Koostab ja lahendab etteantud hulga (kuni 10) järgi vahendeid kasutades lihtsaid tekstülesandeid (ehk matemaatilisi jutukesi). Liidab ja lahutab erinevate vahendite abil 5-e piires ja kasutab matemaatilisi märke (+, -, =). Tunneb ja kasutab numbrimärke (0-9) ja arve (11-12) esemete arvu määramisel. Teeb pilguga haaramise või loendamise teel kindlaks esemete arvu (kuni neli), vastab küsimusele „Mitu on?“

						Nimetab antud arvu naaberarvud.
SUURUSTE MAAILM	2-aastane	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane	7-aastane
Suurused ja mõõtmised	Juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme. Mõistete pikk-lühike, lai-kitsas tutvustamine	Osutub (küsimuse põhjal) kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale. Tutvub mõistetega kõrge-madal, kerge-raske, kitsam-laiem, pikem-lühem	Suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem, laiem-kitsam, kõrgem-madalam, kergem-raskem.	Küsimuse põhjal kirjeldab, millised osutatud ümbritsevatest esemetest on teistest suuremad, väiksemad, pikemad, lühemad, laiemad, kitsamad, kõrgemad, madalamad.	Suudab otsustada ja nimetada, milline ese (esemed) etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune (laiem-kitsam-ühelaiused, suurem-väiksem-ühesuurused, paksem-peenem-ühepaksused, madal-kõrge-ühekõrgused). Mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust ja objektidevahelist kaugust kokkulepitud vahendite pikkuse abil (nt nöör, pulk, sammud jne. nt laua kõrgust mõõdetakse pulga abil, siis on tulemuseks nt kolm pulga pikkust, või uksest lauani on 7 sammupikkust jne).	Eristab mängulises tegevuses mõõtühikuid (km, kg, l, kr, s) ja teab nende kasutusalasid (nt poemängus: ühe liitri piima eest tuleb maksta ... senti, arstimängus: mängult on haiglani 10 km, sinnajõudmiseks on vaja võtta bensiinjaamast autole nt 2 liitrit bensiini). Oskab pulga , nööri abil mõõta esemete pikkust
KUJUNDITE MAAILM	2-aastane	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane	7-aastane
Tasapinnalised ja ruumilised geomeetrilised	Leiab täiskasvanu juhendamisel läbi katsetuste sarnase	Leiab täiskasvanu juhendamisel etteantud kujundi	Leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi	Otsustab, kas kaks antud kujundit on sama või	Moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, kõrred,	Koostab kujunditest (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik)

kujudid	kujundi (ümmargune, kandiline) üks-ühese vastavuse teel (nn toppimismängud).	järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid (nt ringi abil kõik ülejäänud ringid).	abil (ring, ruut, kolmnurk) samakujulisi esemeid. Koostab lihtsamat mustririda (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades.	erisugused ning kirjeldab nende kujundite erinevusi nurkade olemasolul, arvu, kujundi, suuruse ja värvuse alusel (ring, ruut, kolmnurk).	paelad jms) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi.	näidise järgi ja näidiseta pilte. Leiab erinevate (nt kerad, kuubid, nelitahukad) kujundite hulgast ümmargused (kerakujulised) ja kandilised (kuubikujulised) ruumilised kehad ning kirjeldab nende omadusi (nt sellel kujundil ei ole nurki, ta veereb, aga sellel on nurgad ja küljed, neid saab üksteise peale laduda ja teha torni või ehitada maja jne).
----------------	--	---	--	--	---	---

VALDKOND KUNST

Valdkond Kunst eesmärgid:

Kunsti valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- 1) suudab kasutada erinevaid materjale, tööriistu ja võtteid;
- 2) suudab keskenduda alustatud kunstitööle;
- 3) suudab kasutada värve erinevate vormide ja rütmide loomisel;
- 4) suudab rääkida vaatluse all olevast kunstiteosest;
- 5) suudab teistele mõistetaval moel kujutada tuttavaid objekte.

ÕPISISU

Vaatlus ja analüüs

Kunstiõpetus põhineb vaatlusel ja sellele järgneval analüüsil. Voolides, maalides, joonistades ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid, annab vormi oma tunnetele ja kogemustele, pöörab tähelepanu üksikule ja üldisele.. esteetiliste kogemuste kaudu õpib ta tundma ja kaitsma loodust, hindama selle väärtusi. Kunstiteoste vaatlemine (lasteraamatute illustratsioonid, graafika, skulptuur, pisiplastika, maal, tarbekunst) arendab ja on osa kunstikasvatusest.

Loodusest saadud elemendid on esimesed kunstikasvatatajad. Loodusest saadud elamused on kunsti põhielemendid: tundmused, mõistus, ilu. Looduses arenevad värvi-, vormi- ja helitaju. Valguse-varju mäng, looduse rütmid annavad ainet mõtlemiseks ja eneseväljenduseks.

Kohataju ja ruumiline mõtlemine

Kolmemõõtmeline ruum. Mõisted ees-taga, üleval-all, lähedal-kaugel jts. Mõistete konkretiseerimine voolimisel, meisterdamisel, joonistamisel, maalimisel, liikumisel tuttavas ja võõras ümbruses.

Vormitaju

Esemete kompimine, nende vormi, raskuse, pinnaomaduste, lõhna tajumine enne voolimist, joonistamist või meisterdamist ja nende tegevuste käigus.

Materjalitaju

Liiv, vesi, puit, savi, käbid, kastanid, sammal, vill, õled jm. Materjalide erinevad omadused: sile-kare, kõva-pehme, külm-soe, kuiv-märg. Eri materjalide traditsiooniline ja loov kasutamine. Hoidev suhtumine loodusesse.

Värvitaju

Värvusmaailm kui emotsioonide kujundaja. Värvid looduses. Esemete kaunistamine. Värvide kooskõla rahvakunstis.

Töövahendid

Töövahendite tundmine, käsitsemine ja materjalide säästlik kasutamine. Algteadmised kujutamise- ja käsitöötehnikatest.

Infoühiskonna tehniliste vahendite kasutamine

Nüüdisaegse infoühiskonna tehniliste vahendite kasutamine laste kujutavas tegevuses televisioon, filmi- ja fotokunst, arvuti, videod.

	Eesmärk	3-aastased	5-aastased	7-aastased
Tehniliste oskuste omandamine	Oskab juhtida oma kätt. Tutvub tegevuse käigus erinevate materjalide, tööriistade ja tehnoloogiatega.	Voolimine Muljub, mudib ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliin). Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni ja täppe.	Voolimine Veeretab, rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale (paberimassi, vaha jne); Kasutab saadud algvorme (kera, silinder) neist tähendusega objektide voolimiseks Juhendamisel ühendab lihtsaid voolitud detaile omavahel.	Voolimine Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale arvestades nende eripära (nt vajadusel soojendab plastiliini ja niisutab savi enne voolimist). Kasutab uusi voolimismaterjale õpetaja abil. Voolib lihtsaid õõnesvorme

			Kasutab valmisvorme (iseseisvalt liivast ehitamiseks, juhendamisel nt piparkookide vms valmistamiseks).	kerakujulisest savitükist. Juhendamisel silub detailide pinda ja ühenduskohti. Kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel (musteri või tekstuuriga).
		Joonistamine Tõmbab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevaid jälgi (täpid ja jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, sirged, lainelised, katkendlikud, spiraalsed) püsides paberi piirides.	Joonistamine Joonistab kontuuriga kujutavad objektid. Värvib (omajoonistatud või värviraamatu) kujundid värvi- või viltpliiatsitega kontuuri seest ära, varieerides värvimise (käe liikumise) suunda. Eemaldab ja paneb tagasi viltpliiatsi otsiku.	Joonistamine Kasutab iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid (viltpliiatsid, pastellid jne). Kujundite värvimisel ületab minimaalset piirjoont. Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat. Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi.
		Maalimine Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintslit vees. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe. Teeb näpuvärvidega punkte, jooni ja pindu. Vajutab templiga pindadele (paber, laud, kartong vms) jäljendeid.	Maalimine Võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu. Juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid. Teeb pintslivajutiste ja – tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu) või rütme. Suunamisel loob maalile tausta, jätab vähe katmata pinda.	Maalimine Segab värve segamiselalusel ja töö peal Loputab pintslit piisava sagedusega ja väldib värvide liigset määrdumist värvipurkides. Juhendamisel alustab maalimist taustast või suuremast pinnast. Alusjoonistust kasutades arvestab maalimisel objektide piirjooni. Meeldetuletamisel kasutab pintslit erinevalt: Katab ühtlaselt aluspinda, teeb pintslitrükki jne.
		Meisterdamine Kortsutab pehmet paberit,	Meisterdamine Juhendamisel rebib paberist	Meisterdamine Kujundab või täiendab pilte

		<p>rebib paberiribast tükke. Puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms.</p> <p>Asetab alusele ja surub kinni õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed vms (nt lehed puule).</p>	<p>ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele. Lõikab juhendamisel kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid. Voldib paberit pooleks, neljaks (kujundades nt kaardi, raamatu, liniku). Lükib paelale, lõngale auguga esemeid (nt helmeid, nõöpe) kettide, kaunistuste jne valmistamiseks. Meisterdab looduslikust materjalist ja majapidamises järelejäänud pisiesemetest objekte lihtsate ühendusvõtete abil (plastiliiniga liitmine, tikkude või kõrte torkamine pehmesse materjali jne).</p>	<p>või objekte kleepides alusele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke. Lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid. Voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsaid objekte (paat, lennuk, müts jne). Punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (järjehoidja, linik, vms). Juhendamisel teeb jämedast materjalist keerupaela, punub (kolmeharulist) palmikut. Loob tehniliselt ja teostuse poolest lihtsaid meisterdusi (nt sõidukeid, nukke, ka näpunukke). Kasutab meisterdamisel erinevaid ühendamisvahendeid ja – võtteid (liim, kleeplint, nõör, traat jne) Kasutab õpetaja suunamisel materjali (nt liimi, paberit, riidet jne).</p>
Tööprotsessi juhtimine,	Keskendub alustatud tegevusele. Suudab luua oma kunstitöö	<p>Teeb suulise suunamise juures kaasa ettenäidatud liigutusi ja tegevusi, matkib neid ka iseseisvalt. Annab oma tööle nimetuse. Näitab tulemust (olgu sel äratuntavus ja tähendus või mitte) teistele kui oma teost. Aitab töökohta ette valmistada ja töö lõpetamise</p>	<p>Väljendab soovi alustada kunstitegevust. Nimetab vajaminevaid töövahendeid. Jäljendab ettenäidatud võtteid, rakendab neid ka iseseisvalt ja loovalt. Annab hinnangu oma tööle, kas see on pooleli või valmis.</p>	<p>Töötab juhendamise järgi ja iseseisvalt, küsib vajadusel abi. Keskendub ettevõetud tegevusele Kirjutab tööle oma nime Hoiab oma töökohta korras.</p>

		järel koristada.		
Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös	Vaatleb ja kujutab tuttavaid ja uusi asju.	Juhendamisel leiab ümbritsevate esemete ja nähtuste (nt mänguasi, vihm, lumi) hulgast ideid.	Juhendamisel leiab iseloomulikke detaile vaatluse ja võrdluse teel (sebra triibud, ema lокkis juuksed jne) millega täiendada oma töid.	Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid, kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.
Kujutava kunsti abiteaduste rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv)	Julgeb kasutada värve ja luua erinevaid vorme, rütme.	Kujutab tuttavaid asju ja nähtusi, lähedasi inimesi ning nimetab, mida kujutas. Leiab juhendamise abil konkreetset värvi (punase, kollase, sinise, roheline) eseme teiste antud esemete (mänguasjade, pliiatsite, paberite, plastiliinipulkade vms) hulgast. Tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest (savist, liivast, lumest), lihtsalt mängust muudetava, vormitava materjaliga (äratuntav vorm ja tähendus pole peamine).	Kujutab tuttavaid objekte oma isiklike lihtsate, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena. Kasutab maalimisel ja joonistamisel mitut värvi. Leiab iseseisvalt ümbruskonnast, osutab ja nimetab värve (sinine, kollane, punane, roheline, valge, must, roosa, pruun). Eristab võrdlemisel heledamat ja tumedamat värvitooni esemeid (nt hele ja tume mänguauto). Loob erinevate voolimisvõtete (rullimine, veeretamine, vajutamine) abil algvormid.	Kujutab objekte erinevates vaadetes näiteks liikuva inimese kujutamiseks muudab tema pea, käte ja jalgade asendit. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha abil. Juhendamisel segab värve uute värvitoonide saamiseks. Märkab ja nimetab, milliseid erinevaid värvitoone võib (ühe tavaliselt nimetatud värvi asemel) näha ümbritsevate objektide (kivid, vesi, taevast, rohi jne) juures. Loovtööde tegemiseks kasutab geomeetrilisi kujundeid (ring, kolmnurk, ruut) ka neid kombineerides. Võrdleb (silma järgi) kujutatud objekte.

VALDKOND LIIKLUS

Liikluskasvatuse eesmärk:

Liikluskasvatus on lasteasutuse õppe- ning kasvatustegevuse kohustuslik osa, mille käigus lapsed omandavad üldised teadmised ja oskused ohutuks liiklemiseks.

Lasteaias on liikluskasvatuse sisuks jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lapse koduümbruse ja lasteaia liikluskeskkonnast.

Lapse arendamine, õpetamine ja kasvatamine toimub elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaudu. Liikluskultuur on osa üldisest käitumiskultuurist, olles üksikisikule taandatult inimese võimel, kasvatusel, teadmistel, keskkonna eripäral ja ühiskonna väärtushinnangutel põhinev tahe ja harjumus liikluses kehtivaid norme järgida ja kaasliiklejatega arvestavalt käituda.

Liikluskasvatuse temaatika lõimimine õppe- ja kasvatustegevustesse

EESMÄRK	1,5 – 3-aastased lapsed	3-5-aastased lapsed	6-7- aastased lapsed
Laps oskab ohutult liikuda lasteaia siseruumides, lasteaia välisterritooriumil ning väljaspool lasteaeda.	Laps oskab ohutult liikuda rühmaruumis, koridoris, lasteaia territooriumil Laps oskab liigelda ravis lasteaia õuealal ja välisterritooriumil Laps oskab liigelda lähtuvalt aastaagadest lasteaia välisterritooriumil Laps tutvub liiklusvahenditega ja oskab nimetada mõnda neist tutvustamine Laps kuulab erinevaid helisid muusikategevuses	Laps oskab ohutult liigelda lasteaia välisterritooriumil – jalakäijana, jalgratturina Laps oskab liigelda lasterühmas tänaval, tunneb lasteaia ümbruse liikluskeskkonda Laps märkab ohtusid ning oskab neid vältida lasteaia ümbruse liikluskeskkonnas Laps teab, kes ta on, kui sõidab jalgrattaga (laps kui juht), Laps oskab liigelda jalgrattaga lasteaia õuealal Laps teab, kuidas liigelda pimedas/hämaras, halva nähtavusega tingimustes, lasteaia välisterritooriumil ja väljaspool Laps teab mõisteid parem, vasak pool. Stopp! Peatun, kuulan, vaatan! Laps oskab liigelda lähtuvalt erinevatest aastaagadest lasteaia välisterritooriumil Laps teab, miks peab kasutama turvavööd Laps oskab määrata erinevate helide suunda	Laps oskab tänaval liigelda lasteaeda ümbritsevas liikluskeskkonnas Laps oskab kirjeldada erinevust liikluses maal ja linnas Laps oskab kaardistada lasteaia territooriumi ja ümbritseva liikluskeskkonda laps oskab määrata õppekäikudel tänaval liikudes heli suunda laps teab, mis on ühistransport ja kuidas seal käituda laps oskab erinevate liiklusvahendite otstarvet tutvustada ja nende tegevust võrrelda laps teab, kuidas on autos turvaline, turvavöö vajalikkust (automängud) laps teab, miks on helkur vajalik. Laps teab, kuidas jalgrattaga turvaliselt sõita lasteaia õuealal ja liikluses Laps on tutvunud liikluseeskirjaga (seadusakt, seadus, mis on täitmiseks) Laps teab, mida tähendab sõna „seaduskuulekus liikluses“ Laps tunneb lihtsamaid liiklusmärke - liiklusmärgid jalakäijale, jalgratturile, sõidukijuhile Laps oskab liiklusmärkide tähendust lugeda

			Lapsel on tutvunud, kuidas tegutseda liiklusõnnetuse korral, oskab kutsuda abi valides hädaabi numbri 112 Lapsi on teavitatud liiklusõnnetuste tekkimise põhjustest ja selle võimalikest tagajärgedest, reeglitest õppekäikudel
Vaatlemine ja uurimine	1,5 – 3 -aastased lapsed	3-5 -aastased lapsed	6-7- aastased lapsed
Vaatlemise ja uurimise tegevused on tihedalt seotud nii kuulamise ja kõnelemise kui ka võrdlemise tegevustega. Vaatlusi läbi viies tuleb mees pidada, et väikelaps näeb kõige silmatorkavamaid detaile ja eristab objekte. Vaatlemine on nähtuste või esemete tunnuste ning detailide märkamise. Vaatlemine on tegevus, mis inspireerib taju, mõtlemise ja kõne tervikuks. Vaatlemine on võrdlemise eeldus. Vaadeldes selguvad objektide tunnused.	Laps on tutvunud rühmaruumi esemete ja objektidega Lastega koos on määratletud ohtlikud kohad (kapinurgad, lauakõrgused, liumäed, kiiged, kuidas avanevad ukSED jne). Lasterühmaga liikumine lasteaia territooriumil, territooriumi vaatlus, vanema rühma laste tegevuste ja liikumiste, jalgrattaga sõitmise vaatlemine. Liikumine hämaras, helkurit tutvustava katse läbiviimine. Liiklusvahendite vaatlus raamatutest, piltidelt, liikudes lasteaia territooriumil. Värvide punane, kollane, roheline vaatlus. Kujundiõpetus – ümmargune (valgusfoori värvides). Kõnnitee, sõidutee vaatlus väljaspool lasteaia territooriumit	Eesmärgistatud õppekäik lasteaia territooriumil (ohtlike situatsioonide vältimise õpetamine, näiteks majanurga tagant ootamatu väljatormamine võib põhjustada kokkupõrke teise lapsega, jalgratturiga jne) Õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit selgitamaks kõnnitee, sõidutee ja liiklejate olemust. Helkuri kasutamise õpetamine üleriitel. Lähtuvalt aastaegadest õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit (teel liikumise võimaluste hindamine – kõnnitee on kuiv, märg, libe, konarlik jne.)	Lasteaia asukoha leidmine kaardil; Lasteaia territooriumi kaardistamine – kõnnitee, mänguväljakud, puud, põõsad jne. Lasteaeda ümbritseva liikluskeskkonna kaardistamine – kõnnitee, sõidutee, ülekäigukohad, reguleeritud ja reguleerimata ristmikud; Õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit, tee ületamise tingimuste vaatlemine; Lasterühmaga liikluses – nähtavuse suurendamine (turvavestide kasutamise vajalikkuse põhjendamise) Autos turvavöö kasutamise vajalikkuse selgitamine. Alarmsõidukite tutvustamine, alarmsõidukitel töötavate ametnike töö tutvustamine
Võrdlemine ja arvutamine	1,5 – 3 -aastased lapsed	3-5 -aastased lapsed	6-7- aastased lapsed
Võrdlemine põhineb vaatlemisel, igale võrdlemisele eelneb vaatlemine, sest vaatlemisel selguvad objektide tunnused. Võrdlemistegevused	Rühmaruumis esemete võrdlemine kuju ja suuruse järgi. Mõisted suurem/väiksem. Mõiste “üks” ja “palju” autode,	Mõisted: suurem, väiksem, kiiremini, aeglasemalt, kaugemal, lähedamal seostamine liiklusega. Liiklusvahendite ja jalakäijate loendamine.	Mõisted suurem, väiksem, kiiremini, aeglasemalt, kaugemal, lähedamal seostamine liiklusega. Liiklusteemaliste arvutusjutukeste koostamine.

<p>on olulised lapse liikluskasvatuse arengu soodustamisel. Areneb lapse nägemis-, kuulmis-, vormi-, värvi-, ruumi-, suurustaju. Võrdlemise tegevustes on liikluskasvatuses õpetamise vormideks õppemängud, harjutamismängud ja ehitusmängud kasutades selleks mitmesuguseid materjale. Kõiki võrdlemise tegevusi saadab täiskasvanu kõne – ta räägib lastele, mida ta parasjagu teeb.</p>	<p>jalakäijate, helkurite, jalgratturite, kiivrute sorteerimine. Peegli vahendusel lapse ja täiskasvanu võrdlemine. (pikem/lühem; suurem/väiksem) Lasteaia territooriumil esemete ja objektide suuruste võrdlemine. Erinevate sõidukite võrdlemine (sõiduauto-veoauto, buss - tramm) Üks sõiduk, palju sõidukeid; üks jalakäija, palju jalakäijaid, jne. Teel töötavate masinate suuruste võrdlemine</p>	<p>Seoste leidmine suur tee – väike tee Kiiruste võrdlemine- aeglane/kiire Teel töötavate masinate suuruste ja kiiruste võrdlemine</p>	<p>Kiiruste võrdlemine: aeglane, kiirem, kõige kiirem/aeglasem Kiirus ja kiiruse piirang, piirangutel kasutatavad liikluskärgid Teetööd – kiiruste võrdlemine, teel töötavate masinate suuruste ja kiiruste võrdlemine, Kiirust piiravate liikluskärgide kujutiste võrdlemine, asukohtade ja paigutuste võrdlemine, teetähiste vaatlus</p>
<p>Käelised tegevused</p>	<p>1,5 – 3 -aastased lapsed</p>	<p>3-5 -aastased lapsed</p>	<p>6-7- aastased lapsed</p>
<p>Arendavad lapse materjali-, värvi-, vormi- ja ruumitaju. Laps õpib hoidma pliitsit, pintsli, areneb lapse peenmotoorika, areneb lapse kujutlusvõime ja loovus. Igale tegevusele, kus lapsel tuleb midagi liiklusest, ohutust liikumisest kujutada (joonistada, maalida, voolida, voltida, rebida jne) peab eelnema vaatlus.</p>	<p>Õppevahendi “Näe ja ole nähtav” kasutamine vastavalt juhendile. Valgusfoori värvides ümarate kujundite kleepimine. Paberist/kartongist väljalõigatud sõidukite värvimine; Värviopeetus – punane, kollane, roheline</p>	<p>Õppevahendi “Näe ja ole nähtav” kasutamine vastavalt juhendile. Kleepetöö “sõidukid”, “valgusfoor” Voolimine auto ja jalakäija. Liikluspildist pusle meisterdamine. Paberile joonistatud helkurikujutise piirjoonte tikkimine ja helkurriidega /-kilega katmine. Voolimine - sõidukid reastada suuruse järjekorras.</p>	<p>Õppevahendi “Näe ja ole nähtav” kasutamine vastavalt juhendile. Õpetaja juhendamisel liikluspulse “Fredri ja Sebra” kokkupanek. Värvimiseraamatu “Fredri ja sebra” temaatiliste piltide värvimine. Liikluskärgide õpetus –doomino. Kleepetöö “ristmik”, “sõidutee/kõnnitee” Voolimine – rühmatöö sõidukid, jalakäijad paigutatakse liiklusteemalisele alusele.</p>
<p>Muusikategevused</p>	<p>1,5 – 3 -aastased lapsed</p>	<p>3-5 -aastased lapsed</p>	<p>6-7- aastased lapsed</p>
<p>Muusika aitab tunnetada maailma, muusika pakub emotsionaalset rahuldust. Muusikategevused toetavad lapse kuulmis-, ruumi- ja rütmitaju, areneb keskendumus ja tähelepanuvõime. Muusikategevused pakuvad mitmesuguseid võimalusi lapse kehaliseks arenguks</p>	<p>Erinevate helide suuna määramine; Helitugevuse määramine; Liiklusteemaliste laulude kuulamine; Lavastusmängud ja laulumängud, kus laulu saadab imiteeriv liikumine või muu tegevus</p>	<p>Helitugevuse määramine – väga vali – nõrk heli. Mis on müra, mis tekitab müra. Laulumängud koos liikumistegevustega</p>	<p>Liiklusteemaliste laulude õppimine, nende sisu lahtimõtestamine. Laulumängud koos matkivate tegevustega</p>

Liikumine	1,5 – 3 -aastased lapsed	3-5 -aastased lapsed	6-7- aastased lapsed
Liikumine pakub lapsele emotsionaalset rahuldust, tugevdab lapse närvisüsteemi ja üldist tervist. Laps õpib tunnetama keha. Liikumine pakub võimalusi koostegevusteks.	Tähelepanu suunavad liikumismängud – Stopp, peatun! Taksituste vahel kõndimine, überpõiked. Oskused ja vilumused saavutatakse mitmekordse kordamise tulemusena. Matkimisele ülesehitatud liikumismängud – jalakäija käib, autojuht juhib jne.	Tähelepanu suunavad liikumismängud, takistuste vahel liikumine, parem, vasak pool. Kõnd, jooks otsesuunas, üleminek jooksult kõnnile – tähelepanu suunatud otse. Jalgrattaga sõitmine vigursõidurajal täpsuse peale	Liikumisharjutused taksituste vahel. Stopp, peatun, kuulan, vaatan! Liikumine paremal pool, vasakul pool, keskel. Jalgrattaga sõitmine vigursõidurajal, takistusriba läbimine täpsuse peale, mitte kiiruse peale.

VALDKOND LIIKUMINE

Valdkond Liikumine eesmärgid:

Eesmärgid:

Liikumise valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- 1) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 2) suudab aktiivselt tegutseda individuaalselt ja grupis;
- 3) mõistab sportliku tegevuse osa inimese tervises;
- 4) mõistab elementaarsete hügieeni ja ohutusnõuete vajalikkust;
- 5) suudab matkida täiskasvanut harjutuste sooritamisel.

Üldteemad

- 1) kehalise kasvatusalaste teadmised (hügieeni, ohutuse ja enesekontrollist lähtuvalt);
- 2) võimlemine;
- 3) põhiliikumised;
- 4) tants;
- 5) liikumismängud;
- 6) talvealad;
- 7) ujumine;
- 8) vaba aeg ja loodusliikumine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Üldteema	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Kehalise kasvatusel alased teadmised (hügieeni, ohutuse ja enesekontrollist lähtuvalt)	Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult Liigub õpetaja juhendamisel ohutult	Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided Arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega.	Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.	Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi.	Osaleb lasteaia spordipäeval. Talub kaotust võistlusmängudes.	Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks. Liikumisel ja mängimisel peab kinni üldistest ohutusreeglitest, (valides sobivad paigad ja vahendid). Õnnetuse korral kutsub appi täiskasvanu Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
Võimlemine	Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel	Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.	Vahenditega harjutusi (pall, hüüps) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti. Valitseb oma liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi	Valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel. Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes.	Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. Orienteerub mänguväljakul, sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi

Põhiliikumised	Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste Kõnnib piiratud pinnal Säilitab sihi kõnnil ja jooksul Hüpitab käes palli, jälgib sellel suunda.	Sooritab põhiliikumisi. Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal	Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. Sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades	Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisäülesandega	Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
Liikumismängud	Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge	Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglitega kõnni- ja jooksumänge Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu	Mängib 2-4 reegluga liikumismänge Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel	Mängib kollektiivseid võistlusmänge Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). Tunnustab nii enda kui vastasvõistkonna edu	Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes	Võistleb kombineeritud teatevõistluses (nt takistusriba läbimine) Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall, rahvastepall jne). Organiseerib ise liikumismänge. Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
Talvealad	Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel	Veab tühja kelku Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla	Kasutab kelguga laskumisel käte abi.	Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. Kelgutab mäest alla, täites	Suusatab vahelduva libiseva sammuga Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.	Osaleb kelguvõistlustel (kaugemale, täpselt) Sõidab nõlvakust alla põhiasendis.

				eriülesandeid (nt esemete haaramine). Suusatamisel kasutab libisemist.		Suusatab koordineeritud liikumisega. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
Vaba aeg ja loodusliikumine	Mängib vabamängus iseseisvalt	Matkab õpetajaga või vanematega vabas looduses. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.	Algatab iseseisvalt mängu Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.	Kasutab spordi- ja mänguväljaku vahendeid sihipäraselt. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	Sõidab tõukerattaga ja suusatab. Sõidab kahe rattalisel	

VALDKOND MUUSIKA

Valdkond Muusika eesmärgid:

Muusika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps

- 1) suudab ennast muusikaliselt väljendada, tundes sellest rõõmu;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale,
- 3) suudab ennast loovalt laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu väljendada;
- 4) suudab musitseerida ja esineda nii grupis kui üksi.

Organiseerivad teemad:

Muusika kuulamine
Laulmine
Pillimäng
Muusikalis-rütmiline liikumine

ÕPISISU

Tutvumine helimaailmaga

Mitmesuguste helide kuulamine, matkimine, väljendamine liigutustes ja sümbolitega; kuulud hääle seostamine pildiga; Hääletämbri mängud ja ülesanded; hääletämbri seostuvad mõisted (õrn, mahe, terav, kähe).

Muusika kuulamine

Miimiline laulmine ja tantsuline eneseväljendus; muusikas kuuldu seostamine elu ja loodusega ning muude kunstilise tegevuse vormidega; Muusika põhimõisteid ettevalmistavad väljendid: kurb – rõõmus, vali – vaikne, kiire – aeglane, pikk – lühike, tugev – nõrk, üks – mitu, sirge – looklev, tõusev – laskuv, paigalseisev - ,liikuv; mõistepaari kasutamine muusikalises näites ja piltlik kujutamine.

Hääleparaadi, diktsiooni ja hingamise ettevalmistamine

Emotsionaalse väljendusoskuse arendamine eriilmeliste lauludega; kooslaulmine, laulumängud, muusikalised mängud, pillisaated. Laulmine või luuletuse lugemine vahelduvalt häälega ja mõttes ühesugust tempot hoides. Laulmine ja lugemine ühel ajal liikumise, liigutuste või pillimänguga. Oma tegevuse kooskõlastamine teiste tegevusega muusikalistes ettekannetes rühmas ja pidudel.

Rütmitaju arendamine

Liikumine kindlas ja selges muusikalises rütmis. Erinevate tempode ja rütmide tunnetamine ning väljendamine muusikaga kooskõlastatud liikumises. Laulude, lasteriimide ja –luuletuste rütmiline saatmine plaksude, nipsude, rõhksammude ja rütmipillidega või ilmestamine liigutustega. Liikumise muutmine. Sõnalised põhielemendid: tundmused, mõistus, ilu. Looduses arenevad värvi-, vormi-, ja helitaju. Valguse-varju mäng, looduse rütmid annavad ainet mõtlemiseks ja eneseväljenduseks.

Lapse arengu eeldatavad tulemused muusikategevustes

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Muusika kuulamine	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast	Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt).	Kuulab laulu ja muusikapala. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.	Kuulab huviga laulu ja muusikapala. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste – liikumine, laulmine, pillimäng – kaudu (nt järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega või tundes ära õpitud laulu (<i>kuuldes nii meloodiat kui sõnu</i>), hakkab kaasa laulma).	Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants). Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.	Kuulatud muusika iseloomustamisel kasutab eakohast sõnavara. Näitab üles loomingulist initsiatiivi läbi tegevuse toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikast). Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusikas lihtsamaid muusikažanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).

Laulmine	Kuulab, jälgib õpetaja laulu.	Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasannt üksikuid silpe, sõnu, laulu lõike). Osaleb laulude esitamisel (plaksutab või laulab kaasa).	Laulab rühmaga ühtses tempos. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.	Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. Esitab laule rühmaga ühtses tempos. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule.	Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule, esitab neid nii rühmas kui üksi.
Pillimäng	Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).	Mängib kaasa pulssi või rütmi muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel, kehapillil, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.	Mängib rütmipille (nt kõlakarp, trumm, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; eristab kuulamisel neid tämbri järgi.	Mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille; mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele. Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. Mängib järgnevaid pille: kõlakarp, trumm, kuljused, tamburiin, kõlatoru, võrutrumm, kastanjett.	Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puu, taldrik, kõlaplaadid) lihtsamaid kaasmänge (lühike korduv rütmi- või viisi- või meloodialõik); osaleb lastepilli ansambli mängus.	Oskab mängida eakohastel pillidel.
Tants ja rütmika	Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil	Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi	Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi	Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides	Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. Väljendab liikumise kaudu emotsioone. Kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad)

Kinnitatud direktori 9. novembri 2016 käskkirjaga nr 1-7/32

Lapse vaatlemine

Õppeaasta:

Lapse eesnimi:

Kuupäev:

Lapse vanus:

Vaatluse algus:

lõpp:

Õpetaja:

Lapse tegevuse kirjeldus

Kinnitatud direktori 9. novembri 2016 käskkirjaga nr 1-7/32

Lapse iseseisvuse ja toimetulekuoskuste toetamine

Lapse eesnimi:

Lapsevanem:

Rühmaõpetajad:

Muusikaõpetaja:

Liikumisõpetaja:

Lapse arengu toetamine mistahes valdkonna eeldatavate tulemuste ja üldoskuste saavutamisel

1. Mänguoskused

Õppeaasta	Eesmärk lapse arengu toetamiseks	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V

2. Tunnetus- ja õpioskused

(Mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine)

Õppeaasta	Eesmärk lapse arengu toetamiseks	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V

3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Õppeaasta	Eesmärk lapse arengu toetamiseks	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V

4. Lapse andekus mistahes valdkonnas

Õppeaasta	Eesmärk lapse arengu toetamiseks	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V

5. Logopeediline töö, lapse kõne arendamine

Õppeaasta	Eesmärk lapse arengu toetamiseks	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V

Kinnitatud direktori 9. novembri 2016 käskkirjaga nr 1-7/32

Lapse arengu vestluse kokkuvõte lapsevanemaga

Õppeaasta:

Vestluse toimumise kuupäev:

Lapse nimi:

Lapsele meeldib: _____

Laps saab hästi

hakkama: _____

Laps vajab tuge:

Tegevuskava (ei täideta 6-7-aastase lapse puhul)

Lapsevanem: _____

Rühmaõpetajad:

Rühmaõpetaja (d):

Lapsevanem:

Kinnitatud direktori 9. novembri 2016 aasta käskkirjaga nr 1-7/32

LAPSE ARENGUKAART

Õppeaasta	
Lapse nimi	
Lapse vanus	
Lasteaias käidud aeg	

Mänguoskused	
Tunnetus- ja õpioskused	
Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	
Logopeediline töö	
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	
Õpetajad	
Lapsevanem	

Kinnitatud direktori 9. novembri 2016 aasta käskkirjaga nr 1-7/32

LAPSE KOOLIVALMIDUSKAART

Õppeaasta	
Lapse nimi	
Lapse vanus	
Lasteaias käidud aeg	
Kaardi koostamise aeg	

Mänguoskused	
Tunnetus- ja õpioskused	
Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	
Logopediline töö	
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	
Õpetajad	
Lapsevanem	
Õppealajuhataja	
Direktor	